

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ Л. Г. Буданова
« _____ » _____ 2023 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

**ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЮ «ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
(ПЕРЕКЛАД ВКЛЮЧНО), ПЕРША – АНГЛІЙСЬКА»**

Тема: *МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРІОДУ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНОМОВНИХ ТА АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН ВИДАНЬ)*

Виконавець: студентка групи ФЛ-201«М» КАЛАТУРА КАТЕРИНА ОЛЕКСІЇВНА

Керівник: канд. філол. наук, доцент ГОЛОВНЯ АЛЛА ВАСИЛІВНА

Нормоконтролер: _____ (Кондратенко Юлія Вікторівна)

Київ 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій

Кафедра англійської філології і перекладу

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Л. Г. Буданова

« _____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на виконання дипломної роботи

Калатури Катерини Олексіївни

(прізвище, ім'я, по батькові випускника в родовому відмінку)

1. Тема дипломної роботи Механізми створення неологізмів військового періоду та їх відтворення у перекладі (на матеріалі україномовних та англійськомовних онлайн видань) затверджена наказом ректора від « _____ » _____ 2023 р. № _____
2. Термін виконання роботи: з _____ по _____
3. Вихідні дані роботи: Мова – це живий організм, який постійно змінюється та адаптується до нових реалій. Один зі способів, за допомогою якого мова змінюється, – це поява нових слів, які називаються неологізмами. Проаналізувавши іноземні та українські онлайн видання та соціальні мережі ми з'ясували, що існують різні способи створення та перекладу неологізмів на інші мови.
4. Зміст роботи: Розділ 1. Теоретичні засади вивчення неологізмів. Розділ 2. Відтворення неологізмів у перекладі. Розділ 3. Особливості механізмів створення неологізмів військового періоду та їх відтворення (на матеріалі україномовних та англійськомовних онлайн видань).
5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: Додаток А. Відсоткове співвідношення перекладацьких трансформацій воєнно-політичної лексики; Додаток Б. Класифікація неологізмів військового періоду; Додаток Е. Найпопулярніші неологізми російсько-української війни за даними РБК-Україна.

6. Календарний план-графік

№ з/п	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1	Підготувати та узгодити розширений план конспект дипломної роботи.	до 16.10	
2	Підготувати чорновий варіант роботи	до 20.11	
3	Урахувати рекомендації наукового керівника, опрацювати та внести результати додаткових досліджень, що проводилися під час переддипломної практики, підготувати чистовий варіант роботи.	до 27.11	
4	Оформити чистовий варіант роботи та подати його науковому керівникові для підготовки відгуку та організації рецензування.	до 04.12	
5	Подати роботу до комісії з попереднього захисту дипломних робіт.	до 11.12	
6	Подати остаточний варіант роботи в оправі, а також повний пакет супровідних документів на випускову кафедру.	за тиждень до початку роботи ЕК	

7. Консультація з окремого(мих) розділу(ів):

Назва розділу	Консультант (посада, ПІБ)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв

8. Дата видачі завдання: « _____ » _____ 2023 р.

Керівник дипломної роботи

_____ (підпис керівника)

Головня А.В.

(П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання

_____ (підпис випускника)

Калатура К.О.

(П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота «МЕХАНІЗМИ СТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРІОДУ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНОМОВНИХ ТА АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН ВИДАНЬ)»: 109 с., 5 табл., 1 діаграма, 115 літературних джерел.

Об'єкт дослідження: неологізми військового періоду.

Мета роботи: дослідити особливості перекладу неологізмів військового характеру та вивчити різні підходи до перекладу новоутворених слів та термінів у військовому контексті, зосередитися на проблемах, що виникають при передачі точних та адекватних еквівалентів у перекладі.

Методи дослідження: синтаксичний аналіз, морфологічний аналіз, метод суцільної вибірки неологізмів, етимологічний та семантичний аналіз, метод дефініційного аналізу, описовий метод.

Результати магістерської роботи можуть послужити основою для подальших досліджень у галузі лексикології, термінології, перекладознавства та військової комунікації. Крім цього, вони можуть бути використані для формування стандартів та рекомендацій щодо використання військової термінології та перекладу військових текстів.

НЕОЛОГІЗМИ, НОВОУТВОРЕННЯ, МОЛОДІЖНІ СЛЕНГІЗМИ, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПІДХОДИ, КЛАСИФІКАЦІЯ НЕОЛОГІЗМІВ, СЛОВОТВІРНІ МЕХАНІЗМИ, ВІЙСЬКОВІ НЕОЛОГІЗМИ, МАС-МЕДІА, ТЕРМІНОЛОГІЯ.

ЗМІСТ

Вступ	2
Розділ 1. Теоретичні засади вивчення неологізмів	7
1.1. Неологізми та способи їх утворення	7
1.2. Принципи класифікації неологізмів	13
1.3. Проблема перекладу неологізмів	18
1.4. Засоби масової інформації як джерело нової лексики	24
1.5. Вплив неологізмів на мовну особистість	32
Розділ 2. Відтворення неологізмів у перекладі	41
2.1. Прийоми і техніки відтворення неологізмів у перекладі	41
2.2. Способи перекладу неологізмів військового характеру	48
2.3. Принципи, методи та етапи дослідження	55
Розділ 3. Особливості механізмів створення неологізмів військового періоду та їх відтворення (на матеріалі україномовних та англійськомовних онлайн видань)	60
3.1. Функціонування неологізмів в Інтернет ресурсах	60
3.2. Сучасні неологізми як військова субстандартна лексика	64
3.3. Словотвірні особливості неологізмів періоду російської збройної агресії проти України	71
3.4. Новітні сленгізми-неологізми як мовне віддзеркалення війни: перекладознавчий аспект	77
Висновки	89
Список використаних джерел	92
Додаток А	104
Додаток Б	105
Додаток В	106
Додаток Г	107
Додаток Д	108
Додаток Е	109

ВСТУП

Мова є живим організмом, постійно розвивається та адаптується до змін у суспільстві. Одним з найяскравіших проявів цього розвитку є поява нових слів, які називаються неологізмами. Військовий час є періодом інтенсивних змін, де технології, тактики та стратегії постійно змінюються для вдосконалення військових операцій. У цьому контексті виникають нові концепти та поняття, які потребують відповідного мовного вираження.

Окрему увагу варто приділити онлайн виданням як джерелу нових слів і термінів. З урахуванням швидкого розповсюдження інформації у цифровому просторі, онлайн видання стають одним із основних джерел військової інформації та лексичних нововведень. Вони відображають актуальні події, розробки військової сфери, а також військову термінологію. Аналізуючи ці видання, ми зможемо виявити тенденції у формуванні неологізмів, їхню поширеність, специфіку використання та особливості відтворення у перекладах.

Важливо зазначити, що переклад неологізмів є складним завданням, оскільки вимагає поєднання точності передачі нових понять та технічної термінології зі збереженням зрозумілості та природності мови-реципієнта. Дослідження різних стратегій перекладу неологізмів допоможе виявити кращі підходи та методи, що забезпечать ефективну комунікацію та передачу інформації.

Актуальність роботи полягає в дослідженні та аналізі механізмів створення неологізмів військового періоду та їх відтворення у перекладі. Військова сфера є особливим контекстом, де швидкі технологічні зміни та наукові розробки приводять до появи нових термінів і понять. Розуміння цих механізмів стає важливим завданням для перекладачів та мовознавців, що працюють у цій галузі. Зокрема, в україномовних та англійськомовних онлайн виданнях активно використовується військова термінологія та нові неологізми, що виникають внаслідок розвитку військових технологій та змін у військовій сфері, що є особливо актуально у наш час. Дослідження механізмів їхнього

створення та відтворення у перекладі дозволить зрозуміти, як забезпечити належну точність та ефективність перекладу військової термінології.

Мета виконання дипломної роботи: дослідити особливості створення неологізмів військового характеру та вивчити різні підходи до перекладу новоутворених слів та термінів у військовому контексті, зосередитися на проблемах, що виникають при передачі точних та адекватних еквівалентів у перекладі.

Мета даної дипломної роботи вимагає розв'язання наступних **завдань**:

1. Дослідити різні механізми формування нових слів та виразів у військовому періоді, виявити типові прийоми створення неологізмів.

2. Проаналізувати україномовні та англійськомовні онлайн видання, виявити та класифікувати неологізми, визначити основні тенденції у використанні та поширенні новоутворень.

3. З'ясувати як впливають сучасні неологізми на мовну особистість людини.

4. Визначити стратегії та підходи до перекладу неологізмів у військовому контексті.

5. Порівняти військові неологізми в українській та англійській мовах, виявити проблеми та провести пошук оптимальних рішень для перекладу цих новоутворень на англійську мову.

Об'єктом дослідження виступають неологізми військового періоду, а **предметом** – механізми створення неологізмів військового періоду та їх відтворення у перекладі на матеріалі україномовних та англійськомовних онлайн видань.

Методи дослідження можуть включати: аналіз літературних джерел, що вимагає огляду статей, монографій та інших документів, що стосуються теми дослідження. Це дозволить отримати інформацію про механізми створення неологізмів військового періоду та їх відтворення у перекладі та розкрити теоретичну базу дослідження. Можна застосувати лінгвістичні методи дослідження, такі як семантичний аналіз, синтаксичний аналіз, морфологічний аналіз тощо, для вивчення особливостей структури та значення

неологізмів військового періоду та їх відтворення у перекладі. Для досягнення поставленої мети в роботі використано метод суцільної вибірки неологізмів, які виникли під час війни в Україні, з англійських словників; етимологічний та семантичний аналіз вибраних неологізмів для вивчення факторів, що спричинили їх появу, і розуміння їх смислового наповнення та експресивного забарвлення; метод дефініційного аналізу задля вивчення відображення мовної ментальності носіїв мови.

Матеріалом дослідження слугують словники неологічної лексики української та англійської мов (*«Словник неологізмів. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український»*, академічний тлумачний словник української мови, словник сучасної української мови та сленгу *«Мислово»*, *“Word Spy”*, *“Webopedia”*, *“Urban dictionary”*, *“Twittonary”*, *“NetLingo”*, *“Cambridge Dictionary: New Words”*, *“Oxford English Dictionary: New Words”*), словник неологізмів війни від проєкту АрміяInform, статті та відеоматеріали засобів масової інформації, пости у соцмережах та статті офіційних веб сайтів служб новин від каналу Суспільне, 24 Канал, BBC News, The Guardian та інші. Було вибрано та проаналізовано близько 50 статей, 30 словників і 400 одиниць неологічної лексики. Період вибірки мовного матеріалу охоплює 2014-2023 рр.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дослідження пропонує унікальний підхід до аналізу та класифікації механізмів створення неологізмів військового періоду. Результати розкривають нові лінгвістичні особливості та тенденції у формуванні нових слів, термінів та виразів у сфері військової термінології. Новизна роботи визначається тим, що в ній проаналізовані особливості становлення неологізмів та їх функціонування саме у медійному дискурсі, що є найбільш актуальним питанням нашого часу.

Практичне значення роботи зумовлено тим, що отримані результати можуть послужити основою для подальших досліджень у галузі лексикології, термінології, перекладознавства та військової комунікації. Вони сприятимуть розширенню знань та

розвитку наукових дебатів в цих областях. Отримані в ході роботи дані можуть використовуватися при написанні навчальних посібників і в дослідженнях науковців. Крім того, вони можуть бути використані для формування стандартів та рекомендацій щодо використання військової термінології та перекладу військових текстів. Це може сприяти стандартизації термінологічного вжитку та покращенню зрозумілості та однозначності комунікації у військовій сфері.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень, що включені до дипломної роботи були оприлюднені на VI Міжнародній науково-практичній конференції «Science of post-industrial society: globalization and transformation processes», яка організовується ГО «Європейська наукова платформа» сумісно з австрійською компанією LLC International Centre Corporative Management. Конференція відбулася 8 грудня 2023 року у Вінниці та Відні.

Публікація. Результати даного дослідження опубліковані у випуску №34 періодичного видання «Грааль науки» у рамках VI Міжнародної науково-практичної конференції «Science of post-industrial society: globalization and transformation processes». Наукова стаття має назву: Калатура К.О., Головня А.В. Вплив сучасних неологізмів на мовну особистість // Science of post-industrial society: globalization and transformation processes: Міжнародний науковий журнал «Грааль науки» (NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine), LLC International Centre Corporative Management (Vienna, Austria). – No 34 (8 грудня 2023 року), с. 230-232.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ

1.1. Неологізми та способи їх утворення

Категорія нових слів містить багато різних аспектів, тому питання про те, які саме слова можна вважати новими, є ключовим у вивченні неології, як науки [1, с. 13]. У сучасних дослідженнях нової лексики для позначення новостворених слів використовуються різні терміни, такі як «авторський неологізм», «індивідуально-авторський новотвір», «оказіональне слово», «лексичний новотвір», «неолексема», «лексична інновація» [1, с. 118].

За визначенням О. О. Селіванової, неологізм – це слово або словосполучення, яке використовується мовою в певний період часу для позначення нового або вже існуючого поняття в новому значенні. Неологізми входять до пасивного словникового запасу, але з часом можуть стати частиною загальноживаної лексики, втративши свій статус неологізму [4, с. 117].

Мова постійно змінюється, саме тому її можна вважати складним суспільним явищем, яке використовується для комунікації між людьми. Вона відображає розвиток суспільства у великій кількості лексичних одиниць, які відображають зміни у соціальних відносинах і спричиняють інновації та зміни в мові. Швидкі соціально-політичні зміни зазвичай призводять до прискорення мовної динаміки і зростання кількості іновацій, які змінюють норми літературної мови і породжують нові співвідношення між літературними і позалітературними мовними явищами [2, с. 7].

Згідно з думкою Л. Кудрявцевої, поповнення лексики є необхідним процесом для відповідності мови потребам суспільства у спілкуванні та фіксації результатів пізнання дійсності. Розвиток мови неможливий без нових комунікативних подій, які логічно породжують лінгвістичні інновації для позначення нових реалій життя. Наприклад, пандемія коронавірусу спричинила трансформації у життєдіяльності людей і диктувала

нові правила, що породило зміни у пріоритетах та створило нові лінгвістичні інновації [52, с. 34].

Сучасні дослідження неологізмів розглядають словотвірні неологізми, зокрема в аспекті їхніх словотворчих моделей та мотиваційних баз. У закордонній лінгвістиці існує лексикографічна теорія нових слів, яка називає неологізмами ті слова, які не містяться у словниках. Однак кожна з цих теорій має свої недоліки, оскільки вони орієнтовані на індивіда чи мовну спільноту, або мають занадто специфічний характер. Сучасна неологія використовує лінгво-культурологічний підхід, згідно з яким нові слова розглядаються як культурно значущі одиниці з інформацією. Цей підхід базується на твердженні, що неологізми є результатом діяльності людини і можуть мати культурний зміст.

Мовна одиниця може вважатися «ноюю» лише в певний період часу. Наприклад, можна вважати неологізмами терміни, що з'явилися на рубежі тисячоліть (наприклад, *Eurosphere* – *євросфера*, що означає територію країн-членів або кандидатів до Євросоюзу) або у 40-х роках ХХ століття (наприклад, *Genocide* – *геноцид* тощо). Однією з відмінних ознак неологізму є наявність нової культурної референції, яку передає мовна одиниця [6, с. 75].

Методи деривації є важливим джерелом створення неологізмів, хоча зростання полісемії спостерігається не лише через ці способи. Утворення нових значень слів можливе як морфологічним, так і семантико-морфологічним шляхом.

Зазвичай неологізми утворюються за продуктивними моделями словотворення відповідно до законів мови. Однак, існують деякі види неологізмів, наприклад, ті, що використовуються у літературі або авторські неологізми, які часто створюються непродуктивними способами словотворення.

Результати аналізу праць сучасних лінгвістів свідчать про те, що терміни «неологія» та «неологізм» мають різні визначення залежно від трактувань автора. Однак, всі схиляються до спільної думки, що «неологія» відноситься до процесу створення

нових лексичних одиниць, а «неологізм» – до нового слова або нового значення слова, що вже існує в мові. Різні погляди на природу, функції та класифікацію неологізмів створюють можливості для нових лінгвістичних досліджень процесу неологізації. Дослідження, які описують семантичний, граматичний та прагматичний потенціал неологізмів, способи їх утворення та особливості адаптації не є новими, однак питання перекладу цих одиниць не було висвітлено на достатньому рівні [9, с. 11-13].

На нашу думку, останні зміни в англійській лексиці є результатом соціокультурних трансформацій, які відбуваються у сучасному світі. Розвиток інформаційних технологій породжує проблему масової зміни словникового складу (включаючи фразеологію), що пов'язана з політикою, соціальними питаннями, адміністративною сферою, економікою, культурою, наукою та технологіями. Цей процес відомий як «зміна лексичних парадигм» і передбачає дослідження функціонування сучасних мовних засобів в різних контекстах мовного спілкування. Дослідження цих сучасних мовних трансформацій та їх адекватне використання в різних регістрах мовлення (наприклад, нейтральному та неофіційному) дозволяє відібрати найбільш продуктивні одиниці лексичних новоутворень для ефективного та адекватного впливу на учасників комунікації [5, с. 47].

Дослідивши найбільш популярні використання неологізмів, можна виділити три категорії, де неологізми використовуються найбільше. У соціальній сфері, де нові поняття виникають через розвиток науки, техніки, суспільних відносин та культурно-політичних змін, можна виділити першу категорію – *культурну*, що охоплює майже усі сфери соціального життя людства. Друга категорія – *соціальна*, що включає неологізми на позначення явищ модних тенденцій певних субкультур, а також нових потреб суспільства. Третя категорія – *політична*, завжди була, є і буде найпопулярнішою темою для розмов в усьому світі. Це означає, що саме з політичної сфери, з численних промов політиків, з їхніх висловлювань у соціальних мережах та під час ділових переговорів, неологізми активно надходять до «широкого вжитку» майже щодня. Політична сфера

приваблює людей своїми сенсаційними новинами, гучними промовами політиків та рішучими діями, тому жодний політичний акт не залишається за межами цікавості мовознавців.

Зазвичай нова лексична одиниця проходить кілька етапів для прийняття та використання її в мові: соціалізація та лексикалізація. Спочатку, неологізм з'являється і поширюється серед лінгвістів або засобів масової інформації. Далі йде процес *соціалізації*, під час якого нова лексична одиниця починає використовуватися широким колом носіїв мови. Після цього настає процес *лексикалізації*, коли неологізм починає активно використовуватися і знаходить своє місце в різних словниках неологізмів. У результаті утворюється лексична одиниця, яка включається в різні словники та стає частиною мови [14, с. 28].

Багато науковців та лінгвістів займалися вивченням теми семантичних неологізмів, але до цього часу немає однозначного визначення цього поняття та точної класифікації. Останні дослідження показують, що англійська мова поступово розвивається в напрямку створення нових слів за допомогою внутрішніх ресурсів, як стверджує В. Гак [10, с. 42]. С. Кузьміна також вважає, що поповнення мови є закономірним процесом, а лексичний рівень є найбільш рухомим та гнучким щодо можливості розвитку [22, с. 24-25].

За словами О. Дзюбіної, неологізми є новими словами, створеними для найменування нового предмета або явища, які повинні бути включені до лексичної системи мови. Вони є номінативними лексичними одиницями, що мають інтелектуально-комунікативну функцію. Часто неологізми виникають в результаті нових асоціацій або вирішення проблеми омонімії, і стимулюються виключно внутрішніми мовними факторами [21, с. 407]. Соціальна потреба в найменуванні нових явищ та їх розумінні, а також внутрішньомовні тенденції до економії, уніфікації та системності мовних засобів, варіювання номінацій з різною внутрішньою формою,

етимологією та завданнями експресивно-емоційної та стилістичної виразності – все це призводить до появи неологізмів.

Аналіз лексичних неологізмів, які відображають єдність комунікації та пізнання, вимагає уваги як до їх створення та розвитку, так і до їх функціонування та комунікативно-прагматичної валідності в тексті. Це підкреслює тісний зв'язок між процесом номінації та процесами пізнання та спілкування. Іншими словами, створення мовних неологізмів повинно розглядатися як процес надання назви, але водночас як процес, який сприяє розумінню та обміну інформацією [54, с. 34].

При аналізі лексичних неологізмів за комунікативно-прагматичним підходом, ми також розглядаємо типи прагматичних параметрів (правил) для мовної різниці. Під прагматичними правилами ми маємо на увазі такі параметри: 1) тип дискурсу; 2) тип комунікативного акту; 3) комунікативна спрямованість дискурсу; 4) соціальний статус комунікантів. По суті, ці параметри визначають обмеження, пов'язані зі стратифікаційною варіативністю, і можуть включати вікові, гендерні, освітні та професійні параметри. Наприклад, за цими ознаками традиційно виділяють молодіжну мову, таку як студентська та учнівська мова [45, с. 117].

Тому, з одного боку, можна говорити про ієрархію зовнішніх чинників, які визначають статус комунікантів, які беруть участь у створенні типології параметрів прагматичної ситуації, а також показують адекватний вибір і обмеження на використання тих чи інших лексичних одиниць у комунікативно-прагматичній ситуації. З іншого боку, фактори дозволяють визначити прагматичні компоненти в значенні слова, що кодують прагматичні правила та обмежують використання лексичних одиниць у комунікативному акті [74, с. 54]. Розвиток мовних неологізмів зумовлений, на нашу думку, відсутністю в лексиконі адресатів таких одиниць. Відповідно, мовні неологізми в публіцистичному дискурсі створюються як вияв певної комунікативної інтенції, а не як одиниці, навмисно створені для поповнення словникового складу мови.

Вивчення комунікативно-інтенційного значення лексичних одиниць, яке відображає сутність комунікативної дії з урахуванням їх субстантивності та структурних властивостей, є важливим аспектом дослідження мовних неологізмів у комунікативно-прагматичному контексті [7, с. 44]. Говорячи про лексичні неологізми з прагматичним значенням у дискурсі, важливо враховувати, що ці лексичні одиниці, хоча і відображають єдність пізнання і комунікації, практично не мають комунікативної самостійності в тексті.

Комунікативна валідність мовних одиниць реалізується на рівні речення і тексту. Так, «рівень мови до речення утворює його номінативну основу, рівень самого речення – висловлювання і вище (текст) – утворюють основу його комунікації» [18, с. 64].

Неологізми можна поділити на чотири групи в залежності від способу номінації:

- 1) власне неологізми (штучні слова та запозичення);
- 2) новоутворення (слова з відомих елементів в нових поєднаннях): *audiotyping* – аудіодрукування, *bio-computer* – комп'ютер, що імітує нервову систему живих організмів, *thought-processor* – комп'ютер, що логічно будує та розвиває ідеї;
- 3) транснамінації (нові форми слів, що передають старі значення): *sudser* – мильна опера, *big C* (мед.) – рак.;
- 4) семантичні інновації або переосмислення (нові значення, які передаються формами слів, що вже існували в мові): *bread* – гроші, *drag* – нудьга [9, с. 17].

В свою чергу, неологізми за джерелом виникнення можна поділити на дві категорії: загальномовні та індивідуально-авторські [4, с. 235]. Загальномовні слова досить швидко стають надбанням носіїв мови або обмеженої групи людей за конкретними ознаками (наприклад, професійними, соціальними, територіальними тощо) та виконують головним чином номінативну, тобто називну функцію. Індивідуально-авторські неологізми, у свою чергу, створюються письменниками та виконують в більшій мірі оціночно-виразну функцію, ніж номінативну. Вони рідко виходять за межі

контексту, мають обмежене поширення і відображають індивідуальний стиль автора, що зберігає їх новизну та незвичність [10, с. 88].

Отже, термін «неологізм» відображає процес появи нових слів і значень у мові, що є результатом постійного розвитку суспільства. Інновації в будь-якій галузі життя можуть стати причиною появи нових лексичних одиниць у всіх мовах світу. Під терміном «неологізм» мається на увазі не лише абсолютно нові слова, але й вже існуючі, які набувають нових значень з часом. Основні способи утворення неологізмів – це словоскладання, афіксація, конверсія, телескопія, скорочення, запозичення та лексико-семантичний спосіб. Нова лексична одиниця проходить етапи соціалізації та лексикалізації, а з плином часу може перейти з пасивного вжитку в активний, коли воно широко використовується у мові більше 20 років, втрачає ознаки «неологізму» та закріплюється в словниках активної лексики.

1.2. Принципи класифікації неологізмів

Оскільки науковці мають різні точки зору щодо питань неології та терміну «неологізм», то єдиної універсальної класифікації доки не існує. Зазвичай використовують традиційний підхід, розподіляючи неологізми за способом утворення та стилістичним забарвленням. Однак, можна використовувати ознаки, які притаманні виключно цим мовним одиницям (див. Додаток Б).

Неологізми можна поділити на анонімні та авторські в залежності від того, як вони були створені. Індивідуально-авторські неологізми є особистими знахідками письменників, які були створені з метою виразності мовлення та задля досягнення естетичних цілей. Зазвичай вони залишаються в межах контексту та не мають широкого вжитку, тому зберігають свою новизну та незвичність. До цієї групи слів можна віднести також *оказіоналізми*, які порушують правила словотвору та мовних норм, і можуть використовуватися виключно в авторському контексті. Однак ця група слів не є широко розповсюдженою та не входить до словникового складу мови [15, с. 334].

Залежно від призначення, неологізми можна розподілити на дві групи: номінативні та стилістичні. Номінативні неологізми називають поняття, в той час як стилістичні неологізми образно описують предмети, які вже мають назву. До номінативних неологізмів відносяться спеціалізовані терміни, які не мають синонімів. У той же час, стилістичні неологізми характеризуються явищем синонімії, що надає новизну вже відомому поняттю та відображає суб'єктивність мовця [16, с. 90].

У загальному розумінні сучасна неологія виділяє чотири типи класифікації.

1. За видом мовної одиниці:

- 1) неолексеми – нові слова, які утворилися шляхом запозичення;
- 2) неофраземи – сталі комбінації нових слів з ідіоматичною семантикою;
- 3) неосемеми – нові значення старих слів, які з'явилися у процесі застосування їх у нових контекстах. Нові слова утворюються шляхом переосмислення старих слів вже відомого поняття, що часто відбувається для підкреслення якості поняття, що раніше не була відображена у словесному виразі, або для надання стилістичного або емоційно-оцінного відтінку [5, с. 73].

2. За ступенем новизни мовної одиниці:

- 1) сильні неологізми (абсолютні) – слова, які раніше не були вживані в мові;
- 2) слабкі неологізми (відносні) – лексичні одиниці, які існували раніше, але отримали нове осмислення. Лінгвісти також включають до цієї категорії «внутрішні запозичення», тобто перенесення слів з вузькоспеціалізованих сфер у загальний вжиток мови (узус) [8, с. 77].

3. За видом означуваного денотата:

- 1) нові денотати – раніше невідомі об'єкти або поняття;
- 2) старі денотати – об'єкти або поняття, які вже відомі існуючим мовним одиницям;
- 3) актуалізовані денотати – об'єкти або поняття, які раніше існували, але були забуті або неактуальні, а згодом знову стали використовуватися в мовленні;

4) вимираючі денотати – об'єкти або поняття, які ще існують, але вже не так активно вживаються в мовленні і поступово зникають з активного словникового запасу;

5) гіпотетичні денотати – об'єкти або поняття, які не існують у реальності, але можуть бути уявлені або запропоновані як приклади в різних контекстах.

4. За способом утворення:

1) лексичні – слова, які формуються на основі існуючих слів та елементів за допомогою складання, додавання префіксів та суфіксів, аббревіатурних утворень та запозичень з інших мов. Лексичні неологізми можуть бути новоутвореними словами або словосполученнями на матеріалі рідної мови, що відповідають існуючим словотвірним моделям, або запозиченими словами, що позначають нові поняття, предмети, галузі науки, професії та інше [20, с. 128].

2) семантичні – надання нового значення вже існуючим словам. Семантичні неологізми можуть мати різний ступінь «неологічної сили», якою вони володіють.

Детальніше розглянемо класифікацію неологізмів залежно від способу їх утворення. Поповнення лексичної бази будь-якої мови може відбуватися завдяки двом незмінним процесам: зростання і зміни. Зростання – це поява нових слів в мові, а зміни – це процес, коли вже існуючі лексичні одиниці набувають нових значень. Отже, лексичний рівень поповнюється як кількісно, так і якісно. Це зростання може відбуватися завдяки внутрішнім та зовнішнім процесам. Якщо внутрішній процес – це поповнення, що відбувається за рахунок власного потенціалу лексичного складу (словотвору), то зовнішній процес – це запозичення [19, с. 108].

Зміни в семантичній структурі слова, які збагачують його якісно, включають:

- 1) генералізацію – розширення області застосування слова;
- 2) спеціалізацію чи конкретизацію – зведення слова до більш конкретного значення;
- 3) метафору та метонімію – перенесення значення з одного слова на інше за аналогією;
- 4) деградацію та елевацію – зниження або підвищення ступеня оцінки слова [9, с. 191].

У сфері лінгвістики існує кілька принципів, які використовуються для утворення неологізмів в англійській мові:

1) створення нових слів для номінації нових денотатів з використанням стандартних правил словотворення на базі морфем, які вже наявні в англійській мові;

2) надання нового значення слову, яке вже існує в англійській мові, використовуючи схожість з відомим лексичним запасом;

3) використання іншомовних запозичень зі значенням, щоб номінувати іншу реалію в англійській мові, як окремо, так і разом [23, с. 300].

У сучасній англійській мові існує чотири способи утворення неологізмів: спосіб запозичення, фонологічний, морфологічний та синтаксичний. Фонологічний спосіб передбачає створення нових слів за допомогою комбінацій звуків та звуконаслідувальних вигуків [70, с. 60]. Фонологічний спосіб використовується найчастіше при створенні неологізмів у мові сленгу. Існує три підтипи фонологічних неологізмів: ті, що утворені від вигуків, сленгові вирази та звуконаслідування. Фонологічно утворені неологізми відносять до «сильних», оскільки вони мають високий рівень конотації новизни, що пояснюється незвичайністю та свіжістю їх форми.

Відомо, що нові слова в англійській мові часто утворюються шляхом запозичення з інших мов, що є важливим джерелом нового словотворення і також відноситься до «сильних» неологізмів [45, с. 88]. До прикладів таких слів можна віднести *hygge* та *fatwa*. Проте, навіть серед запозичень існують різні групи, зокрема:

У формуванні англійської лексичної бази значне місце посідають запозичення з інших мов, що також є джерелом для утворення «сильних» неологізмів. Це може бути власне запозичення з мов, таких як французька, африканська та азійські мови, варваризми, ксенізми (слова, що номінують предмети чи поняття, які не властиві мові акціпента) та кальки (див. Додаток Г).

Один зі способів формування нових слів полягає у використанні морфем певної мови. Цей спосіб називається *морфологічним*, і він має кілька різновидів:

1. Афіксальний спосіб – це коли за допомогою вже існуючих префіксів та суфіксів формуються нові слова зі зміненим значенням. Цей спосіб часто використовується у науковій сфері, наприклад, з використанням суфіксу *-on* (*gluon, luxon*) або *-sol* (*aridisol, vertisol, hioxisol*).

2. Словоскладання, коли з'єднанням двох або більше слів утворюється нове слово зі специфічним значенням, наприклад – *keyboard-mouse*. Якщо слова мають однакову голосну або приголосну на кінці та початку, то одна з них може опускатись: наприклад, *net + etiquette = netiquette*. Значна кількість неологізмів утворюється з використанням прислівників та часток, які характерні для прикметників і дієслів, наприклад: *laid-back, buttoned-down*. Одним з найбільш вживаних методів формування нових багатокомпонентних слів є модель зі словом “line”, що може з'являтися як частина складного слова або словосполучення: *straight-line responsibility, dotted-line* [20, с. 23].

3. Конверсія, коли слово однієї частини мови перетворюється на слово іншої частини мови зі зміненим значенням. Наприклад, слово «гугл» може бути використане як дієслово «пошукати в Інтернеті за допомогою пошукової системи Google». Конверсія іменників в дієслова та дієслів в іменники є найпоширенішою формою конверсії. Наприклад, слова *facepalm, troll, spam* та *to blamestorm* були перетворені з іменників в дієслова. Дослідники показали, що при конверсії збагачується зміст поняття. Нові слова, утворені конверсією, зазвичай є американським варіантом, а британський варіант є менш поширеним.

4. Скорочення, коли від довгого слова використовуються лише деякі складові для створення нового слова, наприклад, *блог* від словосполучення «веб-лог». За останнє десятиліття скорочення стали найпопулярнішим способом створення неологізмів, що свідчить про тенденцію до економії та раціоналізації мовних зусиль у сучасній лінгвістиці [33, с. 344].

Часто при створенні нових слів, використовуються різноманітні префікси: *mega-, cyber-, hyper-*. Основними джерелами цих префіксів є латинська, французька та грецька

мови, які також надають нові значення вже існуючим суфіксам та префіксам. Наприклад, у американській неології часто вживається префікс *mega-*, що підсилює значення слова.

Слова з суфіксальними одиницями також можуть відноситись до нео-сленгу, де одним з найуживаніших є суфікс *-y/-ie* з іронічним значенням. Серед найбільш уживаних суфіксів є *-ing*, *-acholic/-aholic*, *-ism*, *-er* і *-able*, які додають різноманітність до формування нових слів [44, с. 38].

Синтаксичний тип словотворення передбачає появу в структурі слова інших частин мови, і цей метод є типовим для англійської мови. Новоутворені слова, які виникають за допомогою синтаксичного типу словотворення, зберігають ознаки синтагматичних відносин у своїй структурі. Синтаксичний тип словотворення широко представлений в сфері публіцистики, і найчастіше виражається іменниками і прикметниками, такими як: *above-the-line*, *across-the-board*, *work-to-rule*, *as-needed*, *out-of-pocket* тощо [56, с. 234].

Отже, можна зробити висновок, що існує багато різних підходів до класифікації неологізмів. Дослідники зазвичай використовують різні критерії, такі як способи утворення, ступінь новизни, частотність вживання та інші ознаки, щоб систематизувати ці новоутворення. Також важливо враховувати період входження неологізмів в мову, оскільки слова, які з'являються в наш час, можуть мати іншу природу та стати усталеними тільки через десятиліття. Відтак, класифікація неологізмів вимагає уважного аналізу та багатоаспектного підходу.

1.3. Проблема перекладу неологізмів

Переклад неологізмів можна вважати складною задачею, яка потребує від перекладача врахування контексту та вибір оптимального варіанту перекладу в конкретний момент. Традиційна палітра засобів для виконання цієї задачі включає такі способи перекладу, як вибір еквівалента, трансформаційний переклад, а також пряме перенесення. Для досягнення максимально точного результату, перекладачі використовують формальні та лексико-семантичні прийоми [9, с. 32].

Формальні прийоми, такі як калькування, транскрипція та транслітерація, дозволяють перекладати слова дослівно. Лексико-семантичні прийоми, такі як описовий та приблизний переклади, відтворюють значення слова з урахуванням контексту. Кожен з цих способів має свої переваги та недоліки, тому перекладачі використовують їх в залежності від конкретної ситуації [53, с. 78].

У галузі неології існує багато нероз'яснених питань, як теоретичних, так і практичних. Більшість відомих фахівців визнають найбільш актуальними такі напрямки дослідження:

1) вирішення питання, коли нове слово можна вважати неологізмом, залежно від того, як довго воно вживається в мові, і як воно потрапляє до словника;

2) встановлення зв'язку між оказіоналізмом (тобто випадковим вживанням слова в незвичному контексті). Це особливо важливо для слів зі сленгу, який характеризується великою змінністю;

3) необхідність створення спеціальних словникових статей, щоб маркувати неологізми, оскільки поточна система є незручною і не враховує соціальну диференціацію мови;

4) нечіткість у стилістичній характеристиці неологізмів, що ускладнює питання віднесення слів до категорії неологізмів, зокрема, щодо сленгових слів, професіоналізмів, термінів та інших видів лексики.

Переклад неологізмів – це відповідальне та складне завдання, яке вимагає високого рівня знань іноземної мови та використання актуальної лексики та термінології [56, с. 45]. Водночас, перекладач повинен мати глибоке розуміння мовної картини світу та знання галузі, у якій здійснюється переклад. Досвідчені перекладачі використовують різні прийоми перекладу, комбінуючи їх у відповідності до контексту. Важливо також зазначити, що англійська мова є джерелом багатьох неологізмів, тому правильне розуміння та передавання інформації є ключовим для виконання міжнародних стандартів [67, с. 99].

Структурні типи англійської та української мов відрізняються один від одного: перша є переважно аналітичною, що передає зв'язок між словами в реченні за допомогою порядку слів та службових частин мови, а друга – флективна, що передає відношення між словами завдяки формам слів. Ці різниці у структурах мов спричиняють труднощі при перекладі неологізмів [41, с. 54].

Як відомо, слово містить різноманітну інформацію, включаючи два рівні змісту. Перший рівень – понятійний, що включає суттєві відомості про предмет, необхідні для його назви. Другий рівень – непотійний, який містить додаткові відомості про предмет, що відображається як фонові інформація. Неологізми не фіксуються словниками, оскільки вони є тимчасовими утвореннями, що можуть бути оказіональними.

Однією з основних проблем при перекладі неологізмів є необхідність з'ясувати значення нового слова. Часто трапляється так, що нове слово відсутнє не лише в англо-українському словнику, а й в англійському тлумачному словнику. У більшості випадків перекладачу доводиться знаходити значення неологізму в контексті. Залежно від жанру тексту та контексту, значення неологізму може відрізнятися. Іноді потрібно враховувати історію виникнення нового слова та асоціації, пов'язані з ним. І тому було б доцільніше, якби перекладач вів власний словник неологізмів [66, с. 90].

Для з'ясування значення неологізму важливо враховувати його структуру, оскільки нові слова зазвичай формуються на основі вже існуючих слів. Не існує спеціальних прийомів перекладу неологізмів, оскільки кожне нове слово має свої особливості, які залежать від його типу, наприклад, чи є воно терміном, синонімом, фразеологізмом тощо. З'являються різні варіанти перекладу, і відбір того, який є найбільш вдалим, залежить від контексту та мети перекладу. З появою нового слова перекладачі дають свій варіант перекладу, тому часто виникають непорозуміння, але згодом відбувається відбір і в мову входить лише один еквівалент [42, с. 54].

Вчені-лінгвісти пропонують кілька способів перекладу неологізмів, серед яких найпоширенішим є пошук відповідного аналога в цільовій мові. Також існують методи перекладу шляхом транскрипції або транслітерації. На прикладі *steel lobby* – лоббі сталеварних компаній, один з дослідників стверджує, що варто утриматись від довгого і складного тлумачення цього терміну і замість цього використовувати аналогічний термін, який є більш зрозумілим [53, с. 54]. Крім цього, науковці згадують і метод калькування як ще один можливий спосіб перекладу неологізмів.

Переклад – це не лише складна наука, але і мистецтво, де перекладач виступає творцем перекладу. У процесі перекладу можуть виникнути різні труднощі, проте з правильними стратегіями, методами та прийомами можна досягти адекватності перекладу.

На рубежі останніх століть, зокрема у XXI столітті, суспільні зміни внесли значний вплив на семантичну трансформацію неологізмів, зокрема так званих неологізмів-американізмів [87, с. 235]. Зауважується, що процес розширення семантики мов проявляється у проникненні елементів однієї мови в іншу, у детермінологізації, елімінації первинного значення тощо, а також у переході слів з екзотичної лексики в повсякденну, що може відбуватися шляхом перетворення реалій з однієї категорії на іншу.

Існує багато способів перекладу американізмів, але навіть застосування всіх дев'яти засобів не гарантує повного охоплення всіх можливих варіантів перекладу. Кожен перекладач повинен самостійно визначати найбільш відповідний спосіб перекладу в залежності від конкретного контексту та реципієнта перекладу, оскільки переклад є процесом адаптації тексту до нового оточення і може змінювати зміст та сприйняття вихідного тексту [73, с. 257].

Кожен перекладач повинен самостійно оцінити та вивчити різні методи перекладу, і визначити свій власний «набір засобів перекладу». Це необхідно для того, щоб адаптувати текст для нової аудиторії, що може призвести до змін у вихідному тексті.

Отже, переклад неологізмів може стати складним завданням для перекладача, оскільки нові слова можуть мати неочікувані значення або використовуватися в нестандартних контекстах. Для вирішення цієї проблеми, перекладач повинен використовувати різні методи перекладу, такі як контекстуальне розуміння, перифразування, калькування та інші. Деякі неологізми можуть вимагати більш творчого підходу, який полягає у створенні нового слова або використанні аналогічного слова зі схожим значенням. Крім того, перекладач повинен завжди враховувати мету та контекст перекладу, а також використовувати свій власний досвід та знання мови для забезпечення якісного перекладу.

Переклад новоутворень має важливе значення у роботі з текстами, оскільки процес пов'язаний з культурою мови. Культурна компетенція є ключовою у перекладацькій роботі. Використання нових слів та термінів відображає рівень розвитку країни та її суспільства, що є важливим для вивчення мови та історії [52, с. 83].

При аналізі та перекладі нових слів було виявлено багато лексичних особливостей, серед яких значна кількість термінів, різний обсяг значень між оригінальними та перекладеними словами, а також використання реалій іншомовної культури. Тож, розглянемо кожен проблему більш детально.

1. Швидкий розвиток передових технологій призводить до проблем, пов'язаних з перекладом нових термінів, зокрема в галузі телекомунікацій та інформаційних технологій. Під час дослідження виявлено багато термінів, які можуть бути загальнонауковими, міжнауковими або вузькоспеціалізованими. Для правильного перекладу таких термінів необхідно визначити їхній вид, структурний тип та семантику. Терміни можна розділити за структурою на прості, терміни-композиції, термінологічні сполучення та аббревіатурні терміни [93, с. 350]. Однокомпонентні терміни, які складаються з одного слова, зазвичай не становлять труднощів при перекладі, наприклад, *interpretation* – *інтерпретація*. Терміни-словосполучення, що складаються з

кількох компонентів, такі як *auto manufacturer* – *автовиробник*, та аббревіатурні терміни можуть викликати певні труднощі при перекладі.

2. Проблеми пов'язані з перекладом нових слів, які мають різні значення, можуть бути вкрай складні для перекладу. Особливі труднощі виникають, коли слова набувають нових значень в процесі розвитку мови. Ці слова виділяються в окрему категорію, яка викликає труднощі для перекладача. Ця категорія включає слова, що використовуються в лексичному контексті термінології та описують нові процеси та явища. Наприклад: *to hang* – *зависати*. Ця лексична одиниця входить до складу комп'ютерного сленгу. В обох мовах нове значення «переставати реагувати на зовнішні подразники» розвилось від того самого значення вказаних дієслів. Різниця полягає лише в тому, що українською мовою для вираження цього значення додається префікс «за-» [63, с. 34].

3. Переклад неологізмів, які не мають еквівалентів в українській мові, становить складність для перекладачів [2, с. 25]. Серед таких неологізмів є іншомовні запозичення, які можна поділити на дві групи: лексичні одиниці, які є локально маркованими аналогами інших лексичних одиниць, що виражають ті ж поняття, такі як *comandante* – *команданте*; *commodore* – *коммодор*; *haziko* – *котедж*, а також лексичні одиниці, які позначають предмети та явища, специфічні для іншомовного середовища та не мають аналогів. Наприклад: *siesta* – *сієста*; *stampede* – *носпішна втеча*; *stanza* – *станс*.

Переклад неологізмів з англійської на українську мову можна розділити на два етапи. Перший – це визначення значення нового слова, що може здійснюватись шляхом перевірки англійських словників або аналізу структури та контексту слова [44, с. 67]. Другий етап полягає в самому перекладі, де використовуються різні способи перекладу, такі як транскрипція, транслітерація, калькування, описовий переклад та функціональна заміна. Однак, часто перекладачі не помічають неологізми, сприймаючи їх як загальноновживані слова або регіональну лексику, і вдаються до менш вдалих описових перекладів, не займаючись словотворенням [55, с. 340].

Отже, передача неологізмів у перекладі вимагає детального аналізу описуваного явища та використання усталених слів мови перекладу. Труднощі, пов'язані з перекладом неологізмів українською мовою, можна подолати за допомогою використання еквівалентного і трансформаційного перекладу, а також прямого перенесення слова з англійської мови в українську.

1.4. Засоби масової інформації як джерело нової лексики

У 21 столітті засоби масової комунікації стали більш потужними і доступними, ніж будь-коли раніше. Актуальні тенденції у розвитку ЗМІ невід'ємно впливають на процеси освіти та поширення нових мовних слів, а також визначають особливості їх використання в мовленні та динаміку мовних процесів у сучасній англійській пресі. Більшість нових лексичних формувань сьогодні походять з галузі масових комунікацій [77, с. 89].

Популярні засоби масової інформації, такі як друковані видання чи медіатексти, є однією з найбільш активно розвинених форм сучасної мови. Їх кількість суттєво перевищує загальний обсяг вживання мови в інших сферах діяльності. Зараз дослідники розглядають сучасну пресу як особливу сферу вживання мови, що має свої специфічні ознаки і характеристики. Концепція єдиного інформаційного простору надає особливого значення засобам масової інформації, оскільки це допомагає зрозуміти динаміку мовних змін у формі чіткої, цілісної системи, яка має значний вплив на розвиток лінгвокультурних процесів [86, с. 144].

У сучасній лінгвістиці використовуються різні терміни і поняття, які відзначають різні аспекти мовних процесів, що відбуваються у сфері ЗМІ. Такі терміни як «інформаційне поле», «медіаландшафт», «інформаційне середовище», «медіасередовище» підкреслюють важливість цих процесів у сучасному суспільстві.

Зміни у функціонуванні англійської мови та її перетворення в мову міжнародного спілкування відбулися через процеси глобалізації. Нині міжнародна англійська мова

стала політичною і культурною реальністю. Особливу роль в придбанні мовою статусу міжнародної відіграє економічна і політична могутність народів, що говорять нею.

На початку 20 століття економічні чинники мали вирішальне значення, і англomовні країни стали діяти в глобальному масштабі. Цьому сприяла поява та вдосконалення техніки зв'язку і поява великих транснаціональних корпорацій. Зростання міжнародної торгівлі та поширення реклами були наслідком розвитку конкурентоспроможних галузей промисловості та зростанням ділової активності. Саме в цей період англійська мова стала мовою міжнародного спілкування, а вплив англomовної преси зростав [77, с. 264].

Сьогодні вже немає сумніву щодо того, що англomовний лінгвокультурний простір вийшов далеко за межі англomовних країн завдяки впливу англomовних ЗМІ в сучасному світі. Розширення сфери впливу англійської мови свідчить про інтенсивну інтеграцію та глобалізацію англomовної молодіжної преси, що впливає на мовні процеси, рух мовних норм і вживання цієї мови [79, с. 540]. Сучасність характеризується як якісним, так і кількісним зростанням нових відкриттів в різних галузях людської діяльності, що призводить до поповнення лексичних систем мови. Це, в свою чергу, сприяє появі великої кількості нових слів, ідіом, фраз і значень, що вимагає систематизації і дослідження, тобто розвитку самостійної галузі в лексикології – неології. Неологія розглядається як наука про неологізми, тобто нові лексичні одиниці, які характеризуються «конотацією новизни». З цього погляду, нові слова є важливим відзеркаленням мовного розвитку і відображають адаптацію мови до постійно змінюваних умов її функціонування під впливом зовнішніх чинників [87, с. 343].

В галузі неології підкреслюється, що процес виникнення лексичних новоутворень починається з практики вживання слів, оскільки історично складені, соціально обумовлені, політичні, економічні та культурні умови життя мовного співтовариства, впливають на лексико-номінативну мовну діяльність. З огляду на це, велику кількість номінативних структур подають такі сфери, як економіка, соціальна сфера, наука і

техніка, політика, культура. На сучасному етапі розвитку лінгвістики все більше потребує необхідності комплексного дослідження мовних та соціокультурних процесів в їх функціонально-семантичній взаємодії. Цей підхід стає ще більш актуальним через глобалізацію культури, яка включає в себе «прискорення інтеграції націй у світову систему» [33, с. 56].

До основних причин використання нових слів у сучасних медіа науковці відносять:

1. Збільшення інформативності. Більшість нових слів припадає на сфери, які ще не мають системи термінів і позначень.
2. Необхідність диференціації різних вузькоспеціалізованих понять.
3. Наявність стійкої термінології в міжнародному вжитку.
4. Відповідність «мовній моді», тобто іншомовні запозичення використовуються для надання тексту престижності та внесення в нього ефекту новизни.

Більшість неологізмів, притаманних сучасним ЗМІ, є лексичними. Втім, семантичні неологізми не є рідкістю в медіа-текстах, але їх значно менше. Більшість нових слів – це запозичення, що є характерною тенденцією функціонування сучасної літературної мови [72, с. 88]. Слід зазначити, що багато запозичень «обрастають» похідними, отримуючи таким чином шанс закріпитися в мові. Словотвірна практика мас-медіа дозволяє виробити такі типи утворення неологізмів, які є простими за своєю морфологічною будовою і, водночас, різноманітними в семантичному плані. Очевидним є також оцінно-емоційне маркування багатьох медійних новоутворень, що дасть змогу відобразити суб'єктивне ставлення автора до висловлювання в цілому.

Однак використання нових слів не завжди є вдалим. Йдеться про випадки, коли неологізми використовуються в журналістському тексті з метою догодити «мовній моді». Необхідно розуміти, що нові слова в текстах не повинні ставати самоціллю, оскільки в цьому випадку вони різко погіршують якість тексту, ускладнюючи процес читацького сприйняття. Неологізми є засобом реалізації та невід'ємною частиною

мовної гри, яка є необхідною для текстів сучасних ЗМІ. Проаналізувавши тексти сучасних ЗМІ, можна побачити, що нові слова не завжди відіграють позитивну роль у створенні статті [36, с. 27]. Багато з них «засмічують» мову і роблять її грубою і примітивною. Виходячи з цього, слід зазначити, що якщо неологізм (зокрема, запозичення) має еквівалентний аналог у мові, яка запозичує слова, то доцільніше використовувати його, ніж перевантажувати мову новими запозиченими словами.

Під час представлення новин з різних сфер життя, засоби масової комунікації використовують живомовний лексичний матеріал. Вони трансформують цей матеріал і вводять його у суспільне мовлення. Засоби масової комунікації відіграють ключову роль у формуванні мовного стандарту та впливають на формування мовних смаків та мод в слововживанні.

Новинні медіа впливають на мовний стандарт, оскільки вони є основним джерелом інформації для громадськості. Споживачі новин вбирають мовний матеріал, який вони чують або бачать у новинах, і можуть включити його до свого власного мовлення. Таким чином, новини можуть впливати на рівень формальності чи неформальності мови, на лексичний вибір та граматичні конструкції в мовленні громадськості [45, с. 32].

Засоби масової комунікації також формують мовні смаки. Вони виробляють та популяризують певні слова, вирази чи способи висловлювання. Якщо певне слово чи вираз з'являється в новинах чи інших медійних джерелах, воно може стати популярним і широко використовуватися в мовленні громадськості [56, с. 37].

Мода на слововживання також формується завдяки впливу засобів масової комунікації. Якщо певний стиль мовлення, лексика чи фразеологія стають популярними в новинах, то вони можуть бути імітовані та прийняті громадськістю як частина їхнього власного мовного стилю.

Отже, засоби масової комунікації відіграють важливу роль у формуванні мовного стандарту, мовних смаків та моди в слововживанні суспільством. Вони впливають на те,

як мова розвивається та змінюється відповідно до потреб і тенденцій сучасного інформаційного світу. Однак, надмірне використання неологізмів часто призводить до втрати взаєморозуміння між автором і адресатом, що можна вважати актом мовленнєвої агресії. Це однаково стосується як міжособистісної, так і масової комунікації. Комунікативні труднощі в цьому випадку пов'язані з неможливістю миттєвого зворотного зв'язку. Якщо при безпосередньому спілкуванні якесь незрозуміле для адресата слово можна уточнити, поставивши запитання, то у випадку масової комунікації адресат позбавлений такої можливості [32, с. 12].

Тексти мас-медіа стали стилістично неоднорідними, спостерігається відмова від загальноприйнятих способів вираження сенсу. Якщо тонкощі використання чужої мови не доходять до адресата, то збільшується комунікативна дистанція між відправником і одержувачем інформації [8, с. 174]. Дослідники цілком справедливо вважають, що відсутність спільного мовного простору свідчить про мовленнєву агресивність адресанта. Порушення публічного мовного простору відбувається насамперед за рахунок лексики з обмеженою сферою вживання, особливо нових або малопоширених запозичень (зокрема термінів), які роблять тексти незрозумілими.

Використання неологізмів у різних ЗМІ залежить від спрямованості видання, форми періодичного розповсюдження продукції та цільової аудиторії. Наприклад, молодіжні видання матимуть більше неологізмів, ніж видання, орієнтовані на більш дорослу аудиторію. Кількість неологізмів в онлайн-виданнях більша, ніж у друкованих виданнях. Це пояснюється тим, що інтернет-видання орієнтовані на молодшу аудиторію, ніж друковані ЗМІ [82, с. 27].

Дослідження неологізмів з комунікативно-прагматичної точки зору дозволяє виявити прагматичну функцію, яка реалізується в контексті та спрямована на досягнення певного результату, вмотивованого інтенцією комунікантів у публіцистичному дискурсі. Зрештою, ефект цього впливу залежить від вибору тих чи інших засобів у конкретній комунікативній ситуації, а також від мови неологізмів, використання яких

зорієнтоване на оптимальне вирішення конкретного комунікативного завдання. По суті, мову мас-медіа сьогодні можна розглядати як єдність стандарту та експресії. Лексичні неологізми належать до тієї частини мовної системи, якій притаманний прагматичний потенціал, що реалізується в комунікативній ситуації і є домінуючим при прагматичній спрямованості журналістського дискурсу [2, с. 8].

Молодіжні газети та журнали (форма періодичного розповсюдження засобів масової інформації, яка орієнтована на аудиторію віком від 14 до 30 років) є одними з найяскравіших творінь сучасного видавничого світу. Їх головне завдання – виховання підростаючого покоління, його освіта в різних галузях знань, саморозвиток і допомога у формуванні власного «Я». Водночас, стрімкий розвиток інформаційних технологій та всесвітньої мережі Інтернет призвів до появи та широкої популярності онлайн-журналістики [67, с. 35]. Порівнюючи сучасні англomовні друковані та електронні видання для молоді, можна відзначити, що на сьогоднішній день всі види існуючих друкованих молодіжних видань реалізовані в мережі. Електронні газети поєднують в собі можливості всіх типів ЗМІ, причому спостерігаються помітні якісні наслідки – швидкість, інтерактивність, можливість читача зв'язуватися з видавцями, залишати коментарі та самостійно організовувати онлайн-форуми, чати та дискусії.

Як одне з найчутливіших середовищ до технологічних інновацій та змін у суспільній і мовній свідомості, молодіжна мова преси надає журналістам найбільш «гарячу» інформацію, допомагає визначати актуальні мовні процеси [89, с. 432]. Прагнення задовольнити як інтелектуальні, так і естетичні потреби цільової молодіжної аудиторії сьогодні ставить особливі завдання перед авторами молодіжних видань і реалізується у створенні особливого газетно-публіцистичного стилю молодіжної преси. Перефразовуючи слова видатного французького лінгвіста Ш. Баллі про те, що «наукова мова – це мова думок, а художня мова – мова почуттів», зазначимо, що сучасна публіцистика – це мова як думок, так і почуттів [78, с. 44]. Газетно-публіцистичний

стиль молодіжної преси розглядається сьогодні як така сфера використання мови, яка найшвидше реагує на нові мовні явища і дає вражаючу картину використання мови.

Серед основних особливостей публіцистичного стилю молодіжної преси слід відзначити принципову неоднорідність стилістичних засобів, використання емоційно-експресивної лексики та спеціальної термінології, поєднання стандартних та експресивних засобів мови, вживання і творення мовних неологізмів [8, с. 33]. Професійне оновлення мовного матеріалу, постійний пошук нових засобів вираження оцінки зумовлює те, що молодіжна мова преси є найактивнішою сферою появи та використання мовних неологізмів, особливо в початковий період їх існування, коли вони ще не закріплені в лексикографічних джерелах. Вивчення неологізмів у комунікативно-прагматичному аспекті, безумовно, передбачає ретельний аналіз шляхів виникнення і творення нових лексичних одиниць у мовній системі [36, с. 165].

Сучасні неологізми безпосередньо пов'язані з динамікою особливої сфери сучасної української та англійської мови – молодіжного сленгу, який, незважаючи на відкритість його складників для представників різних вікових та соціальних груп, реалізується лише у мовленні соціальної групи носіїв мови. Молодіжна група сьогодні визнається багатьма фахівцями в аспекті провідного поповнення словникового складу сучасної мовної системи.

У молодіжних ЗМІ можна зустріти велику кількість «модних» слів. Вони є своєрідним заміном традиційних мовних стандартів. Іншими словами, вони роблять його більш доступним, простим, лаконічним і відповідним для цільової аудиторії. Чому це викликає великий інтерес у молодого покоління? Є кілька причин. По-перше, це доступність, зручність, простота і гнучкість [9, с. 45]. Найпоширенішими екстралінгвістичними особливостями, які спричиняють утворення неологізмів у сучасній англійській молодіжній пресі, є неформальна, природна манера спілкування, характерна для цієї вікової групи. При цьому, звичайно, новизна висловлювання

породжує запозичення багатьох іншомовних слів, які є яскравішими, суттєвішими, престижнішими та більш вражаючими.

В аспекті цього дослідження дуже важливим є питання довговічності мовних неологізмів. У нашому дослідженні за точку відліку для віднесення лексичних одиниць до категорії неологізмів ми беремо кінець 20 – початок 21 століття, оскільки вважаємо, що поняття неологізму є чинником історичного розвитку мови, її руху в часі і визначається діахронічним виміром [11, с. 245]. При цьому, незважаючи на те, що з огляду на історичний розвиток мови цей період є коротким часовим відрізком. Вибір зазначеного відрізка часу ми обґрунтовуємо великим проривом у сфері інформаційних технологій, надзвичайною насиченістю періоду, позначеного різноманітними історичними та геополітичними подіями, потужними процесами глобалізації та крос-культурної комунікації, що сприяє інтенсивній появі нових слів та нових значень старих слів, особливо в сучасній англійській мові, яка, безумовно, займає все більш активну позицію в сучасному світі, і фактично претендує на роль «лінгва франка» [16, с. 245].

Поява неологізмів визначається, особливо в початковий період їх існування, сферою їх вживання, виникненням таких тенденцій, як збереження мови і тенденції розвитку. Англійська мова, як й інші мови, перебуває в постійних змінах і динаміці. Лексика як рухомий шар мови є найбільш чутливою до змін у соціальній, культурній та інших сферах життя носіїв мови, адже саме слово є «дзеркалом життя» [34, с. 124].

З іншого боку, в сучасній лінгвістиці зростає інтерес до різних аспектів словотвору, що пов'язано з тим, що слово є центральною одиницею мови. Внутрішні властивості слова як лексичної одиниці поєднуються з властивостями інших елементів мови. Ця взаємодія є основою функціонування мовної системи в цілому. У сучасних семантичних дослідженнях новотворів все частіше спостерігається тенденція до виходу за межі слова як одиниці мовної системи, що викликано прагненням зрозуміти, як функціонують похідні слова в мовленні і відповідно краще зрозуміти механізм формування нової семантики слова [24, с. 254].

Комунікативно-прагматичний підхід до вивчення публіцистичного дискурсу дозволяє детально розглянути зв'язок між мовою та ситуаціями її вживання в межах журналістського тексту, розкрити всі компоненти мовної системи, включаючи лексичні засоби створення ситуації спілкування, мовленнєві позиції та наміри учасників комунікативного акту, соціальні та особистісні стосунки комунікантів [79, с. 32].

Мова молодіжних ЗМІ є однією з найбільш сприйнятливих середовищ для технологічних інновацій та відображення змін у суспільній та мовній свідомості. Вона надає журналістам можливість працювати з найактуальнішою інформацією і виявляти сучасні мовні процеси. Мова молодіжної преси відзначається найвищою активністю у виникненні та використанні мовних неологізмів, особливо на початковому етапі їхнього існування, коли вони ще не зафіксовані в лексикографічних джерелах [63, с. 126].

Отже, інноваційна лексика є своєрідним мовним індикатором сучасного суспільства. Якщо ця лексика потрапляє до засобів масової комунікації, вона набуває нових форм та виявів на мовленнєвому рівні, і її необхідно детально вивчати та адаптувати для вживання. Особливо це стосується частини лексики, яка з часом може стати невід'ємною частиною мовної системи. Для досягнення цієї мети важливо провести лінгвістичний аналіз та інтерпретацію цієї інноваційної лексики, включаючи лексико-семантичні, словотвірні, графічні та орфографічні аспекти. Такий підхід допоможе унормувати вживання цих нових слів та термінів у засобах масової комунікації і підготувати їх для включення в мовну систему.

1.5. Вплив неологізмів на мовну особистість

Термін «неологізм» є найбільш поширеним у термінологічній системі неології. Визначаючи його, можна сказати, що це слово або вираз, який з'явився в мові на певному етапі її розвитку (такі, як загальномовні неологізми), або був вжитий тільки в певному акті мовлення, тексті чи мові конкретного автора (ці стилістичні або індивідуально-авторські неологізми, також відомі як okazіonalіzmi). Однак з часом термін «неологізм» почав охоплювати більше значень і втратив свою чіткість. В періоди соціальних змін,

коли «неологізми на годину» з'являються та зникають, не потрапляючи до словників, цей термін вже не завжди відповідає вимозі однозначності [25, с. 48].

Час змінює усталені уявлення, зокрема про класичну схему взаємозв'язку суспільства, мовлення, мови та суспільства (де неологізми, адаптація та норма грають важливу роль), а також про можливість особистості впливати на мовну норму та інші аспекти [24, с. 63]. Поняття «інновація», «новотвір» та «нововведення» часто розглядаються як абсолютні синоніми. Проте терміни «неологізм» і «новотвір» мають певні відмінності: новотвори виникають у мові як первинні та унікальні назви нових понять, тоді як неологізми з'являються як синоніми, які містять додаткову інформацію.

У контексті процесу неологізації виникає питання про вплив цього процесу на мову та мовну особистість, і про необхідність спрямування цього процесу. О. Потебня акцентував увагу на необхідності свідомого впливу суспільства на мовців. Він стверджував: «Прогресивність і консерватизм – це вдих і видих людської думки. Пуризм настільки ж важливий і потрібний в еволюції мови, як і відчайдушна творчість, але ні те, ні інше не створює величі мови, ні її розквіту» [33, с. 420]. Мова перехідного періоду, коли суспільство переходить від одних культурних форм до інших, може порушувати норми граматики та стилістики, але це є природним процесом. Важливим є ставлення верхів суспільства до цих нововведень, і навчання людей розумно та дбайливо ставитися до своєї мови.

Мовна свідомість відіграє важливу роль у мовній особистості та відображає знання людини про світ. За словами О. Потебні, слово виступає як засіб апперцепції, що допомагає розуміти мовця та сприймати зміст його думок. Важливою особливістю слова є його креативна функція: воно активізує пізнавальні механізми свідомості та «об'єктивує думку» [66, с. 54].

Вплив неологізмів на мовну особистість полягає у багатьох аспектах. По-перше, вони свідчать про активність та інноваційний підхід мовця до мови. Використання нових слів вказує на бажання розширити лексичний запас, що в свою чергу сприяє розвитку

мовних навичок. Використовуючи неологізми, мовці проявляють свій інтелектуальний інтерес до мови та її можливостей [78, с. 190].

По-друге, неологізми можуть бути спробою виразити нові ідеї, концепції та реалії, які ще не мають відповідного слова в мові. Це може відображати темпи та напрямки розвитку суспільства та культури. Мовні нововведення допомагають легше спілкуватися на теми нових явищ та понять [39, с. 88]. Крім того, неологізми можуть мати емотивну функцію. Вони можуть виражати емоції, ставлення до якихось явищ або являтися формою самовираження. Використання нових слів може відображати мовленнєвий образ особистості, вказуючи на її креативність, відкритість до нового, толерантність та інноваційний спосіб мислення.

З іншого боку, використання неологізмів може стати предметом критики або жартів. Такі нововведення можуть викликати змішані реакції, адже не завжди вони отримують загальне визнання або входять до активного вжитку в мовленні [20, с. 64].

Вплив неологізмів на мовну особистість може бути також зумовлений структурою суспільства та сферою застосування. Деякі неологізми виникають у певних професійних групах або серед молоді, і вони можуть визначати соціальний статус або специфіку спілкування. Використання нових слів може бути спробою виявити належність до певної спільноти або визначити себе як члена певної культурної або професійної групи.

Важливим аспектом є також відношення суспільства до неологізмів. Вони можуть прийматися з ентузіазмом, як прояв сучасності та розвитку мови, або з певною обачливістю та консерватизмом, бо їх використання порушує традиційний лексичний корпус [59, с. 187]. Таким чином, вплив неологізмів на мовну особистість може бути різним і залежить від контексту та соціокультурних факторів.

Неологізми також можуть впливати на когнітивні процеси мовця. Вони можуть стимулювати мислення, спонукати до пошуку нових асоціацій та ідей. Мовна активність, пов'язана зі створенням та розумінням неологізмів, може підвищити креативність та когнітивні здібності [10, с. 41].

Вивчення ментального компонента мовної свідомості, яке було розвинуте в українському мовознавстві завдяки О. Потебні, відкриває нові можливості для наукових досліджень. Ментальний простір, який є системою уявлень про світ, стає предметом досліджень в сучасному лінгвістичному дискурсі (С. Биби́к, Т. Власевич, І. Грабовська, С. Єрмоленко, Н. Непийвода, П. Селігей, Л. Струганець, В. Храмова та інші).

Менталітет, як складник мовної особистості, відображає специфіку сприйняття світу певною групою людей, які об'єднані спільною мовою, територією, національністю та іншими аспектами. Фактично, менталітет народу є виявом його характеру, який виражається у діях та комунікативній поведінці цієї групи людей [54, с. 156].

Сьогодні процес демократизації цінностей впливає на багато аспектів суспільного життя, включаючи політичний устрій, релігійні орієнтації, гендерні ролі, соціальні норми та збільшує життєвий простір. В цьому контексті, мова виконує важливу функцію в передачі інформації та сприяє міжособистісній та міжетнічній комунікації.

У кожному історичному періоді існують особливі словесні маркери, які відображають соціально-актуальні явища і займають важливе місце в дискурсі даного часу. Вони активно використовуються у засобах масової інформації та в мові політики і пропаганди [17, с. 99].

Початок ХХІ століття, зокрема події в Україні, від Помаранчевої революції до Революції Гідності, призвели до значущих змін у політичному та соціокультурному розвитку країни. В цьому контексті, дослідження лексики того періоду є важливим для розуміння зв'язку подій із суспільним розвитком. Мова виконує важливу роль у репрезентації держави та її цілісності, аналогічно до національних символів, таких як прапор, герб та гімн.

Майдан, або Євромайдан, став символом і важливою віхою в історії України, відображаючи становлення української політичної нації та уособлюючи гордий та вільний народ, що вірить у своє майбутнє [84, с. 67]. Це слово також викликало значущий лексичний процес та сприяло створенню нових слів і виразів. Наприклад,

Антимайдан означає короткотривалий мітинг на підтримку чинної влади та проти євроінтеграційного курсу України. *Автомайдан* – це Майдан на колесах, що складався з колони автомобілістів, які протистояли владі, а *Веломайдан* – це мітинг активістів на велосипедах, які вирушили вулицями міста на підтримку Євромайдану.

Лексема *Майдан* також послужила для створення нових слів і виразів з позитивним або негативним змістом, таких як *майданер*, *майданівець*, *майданізм*, *майдаун*, *майданити*, *майданник*, *майданство*, *майданс*, *майданофоб*, *майданикувати* та інші [92, с. 59]. Ці слова відображають велике значення Майдану в суспільному дискурсі та його вплив на мову, не тільки в Україні, але і в інших країнах.

Термін *тітушки* походить від прізвища спортсмена Вадима Тітушка і використовується для опису збірного образу проплачених *гонників або молодих людей спортивної статури*, які використовували фізичну силу для протидії демократичним діям Євромайдану в Україні у 2013 році. Цей термін став популярним, оскільки відображав сутність нового явища в суспільному житті [42, с. 55].

Подібно до цього, процес використання загальних імен для позначення конкретних явищ або груп людей активізує словотворчі процеси в мові. Наприклад, термін *гепотітушки* є прикладом дериваційного процесу, де «гепо-» поєднується зі словом «тітушки», щоб створити новий термін, який вказує на певну підкатегорію або підгрупу «тітушок». Цей процес є типовим для мови та дозволяє відобразити нові явища та реалії, які виникають у суспільстві [35, с. 246].

Як наслідок, в Україні розпочався активний процес декомунізації, який отримав назву *ленінопад* та *вождепад* через повалення пам'ятників комуністичних лідерів. Під час цього процесу з'явилося слово *совок*, яке саркастично описує мислення пересічного мовця, який дивиться на світ через призму радянських міфів [43, с. 267].

Після подій 2014 року в Україні відзначається поширення слова *ватник*, яке походить від назви теплового одягу «ватника». Ця лексема описує збірний образ людини з антизахідним, антиукраїнським, проросійським, та (пост)радянським менталітетом.

На противагу *ватника*, з'явилося слово *вишиватник*, яке позначає малоосвіченого українського патріота, який обмежується носінням вишиванки та не здатний аналізувати суспільно-політичні процеси. Ця лексема має негативне забарвлення і може спричинити зникнення ціннісних аспектів національної символіки в суспільстві [88, с. 224]. Усі ці слова та поняття відображають складні соціокультурні зміни, які відбулися в Україні в останні десятиліття, та можуть вплинути на сприйняття та спілкування в суспільстві.

Підтримка України європейським суспільством після анексії Криму Росією у 2014 році призвела до створення нових слів і фраз, які відображають ці важливі події. Одним із найвідоміших російськомовних неологізмів є *Кримнаш*, який здобув популярність в Росії під час підготовки та здійснення російської збройної агресії проти України та анексії Криму. Згодом неологізм поширився і в Україні як глузливий інтернет-мем. Інші неологізми, такі як *скримити*, *скримздити*, *КРИМіналітет*, *Кримль*, також виникли після анексії Криму та агресії Росії. Вони використовуються для опису незаконного захоплення Криму Росією та її агресивного поведіння. Ці нові слова та вирази в політичному дискурсі відображають важливі події і розвиток нових мовних явищ у політичному мовленні, а також враження та позицію суспільства щодо цих подій [6, с. 77].

Військові події на сході України призвели до появи ряду нових слів і понять: *добробути* (скорочення від «добровольчі батальйони») – це термін використовується для позначення батальйонів, що були сформовані для участі в бойових діях на сході України, *уcrop* – цей термін спочатку був використаний як шифр-код Стрелковим-Гіркіним під час радіопереговорів з представниками терористичних Донецької та Луганської народних республік. Згодом він отримав негативне значення та став позначати певну частину українського суспільства.

Ці нові слова і вирази відображають важливі події в історії України та її сучасний стан. Неологізація мови відображає перспективи України на міжнародній арені та свідчить про зусилля фахівців у перенесенні досвіду іноземних колег, розвиток окремих

галузей науки і технологій. Це також вказує на активність у процесі удосконалення словникового фонду та формування нового ідеолексикону для впливу на мовну особистість [15, с. 90].

Серед інноваційних лексем, виявлених під час аналізу, спостерігаються явища мовної інтерференції, що виникають внаслідок білінгвальності в суспільстві. Зазвичай ці новоутворення виконують комунікативні завдання, які можуть бути пов'язані з мовною економією або наданням особливого емоційного забарвлення висловлюванню. Декілька прикладів таких слів включають: *стрьомний* – *непривабливий, підозрілий*, такий, що лякає; *паливо* – *небезпека*, те, що викликає підозру, хиба; *реал/ріл* – *реально*; *смомбі* (нім. *smartbie*: «смайтфон» + «зомбі») – *залежність від телефону*; *зомбоящик* – *телевізор*; *теленіпли* – *телеглядачі*, які беззастережно вірять в інформацію з телебачення; *в'язані* (від «в'язати спицями, гачком») – *збірна назва місцевих жительок*, переважно бабусь-пенсіонерок, які є прихильницями ДНР; *дерибан* – *процес розподілу матеріальних цінностей*, здобутих незаконним шляхом; *тушка* – *народний депутат*, який відмовився підтримувати зв'язок у парламенті зі своєю політичною силою; *тушкопад* – *масовий перехід депутатів з однієї фракції до іншої*. Ці новоутворення виникають з певними лінгвістичними особливостями мовців і можуть мати вікові аспекти використання [22, с. 84].

Деякі неологізми з'являються в мові, переважно з метою надання більшої емоційності найменуванням предметів або осіб, які раніше мали стилістично нейтральну назву. Ці нові слова відображають тенденцію до активізації вживання виразних форм, що свідчить про необхідність вдосконалення мовного механізму. Ця потреба виникає через значну неологічну активність у вітчизняному політичному лексиконі, обумовлену емоційністю, насиченістю та динамікою політичних процесів та ідеологічною поляризацією [92, с. 505].

Мова стає більш відкритою завдяки демократизації суспільно-політичного життя, зняттю цензури та самоцензури, зростанню ролі особистісного вираження. Під впливом

соціально-політичних чинників формується експресивний ідеолексикон, який складається з комплексу слів, спрямованих на посилення виразності та надання їм соціального забарвлення. Ці слова можуть нести соціальні конотації і виражати соціальну оцінку дійсності. Такий лексикон надає можливості для маніпулювання громадською свідомістю і поширення дезінформації в суспільстві.

Для кращого розуміння специфіки сприймання мови, зокрема інноваційної лексики, в науці використовуються такі поняття, як «менталітет», «мовна свідомість», та «мовна картина світу». Менталітет і мовна картина світу мають міцний взаємозв'язок між собою: будь-які зміни в мовній картині світу впливають на ментальність людей, і, навпаки, особливості ментальності можуть визначати формування мовної картини світу.

Якщо в мовленні раптово з'явилася велика кількість нових слів і фраз для позначення раніше невідомих фактів і явищ, то деякі з цих нових слів обов'язково потраплять у загальний вжиток, і лінгвісти мають взяти на себе завдання їх дослідити, нормувати та включити до лексикону [23, с. 10]. Ця дія впливає із розуміння, що «народ повинен мати одну літературну мову, яка була б унормованою, кодифікованою і функціональною, і розгляд мовної норми як гнучкої категорії, яка може змінюватися під впливом різних факторів, які приходять відразу з мови або ззовні». Зрозуміло, що теорія часто відстає від практики, і нові словники не завжди можуть встигати за різноманітністю мовної еволюції. Однак важливо визначити тенденції, які потребують уваги та упорядкування.

Отже, сучасна мова – це гнучка система знаків, яка може адаптуватися до сучасних викликів і виконувати свої функції у відповідності до потреб суспільства та часу. Слова, як ключові мовні одиниці, відіграють важливу роль у формуванні уявлення про світ та часового відрізка певної історичної епохи. Вони дозволяють нам спілкуватися, взаємодіяти та розвиватися відповідно до наших потреб. Однак необхідно вдосконалювати зусилля для збереження традицій у сприйнятті світу та мовному мисленні, що закодовані в мові. Це можливо завдяки екологічній мовній політиці в

державі. Збереження цього культурного шару в українській літературній мові, який сформувався протягом століть, повинно забезпечити її унікальність та ідентичність в контексті сучасних засобів комунікації та культурних практик. Таким чином, захист української мови від її руйнування або занепаду є справою важливою для збереження культурного спадку та сприяння її розвитку в ХХІ столітті.

РОЗДІЛ 2

ВІДТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ПЕРЕКЛАДІ

2.1. Прийоми і техніки відтворення неологізмів у перекладі

Існує кілька різних поглядів на визначення терміну «переклад», і кожен з них є досить вірним і має право на існування. За першою точкою зору, переклад – це заміна мовних одиниць однієї мови на іншу. Інша точка зору засвідчує, що переклад – це заміна текстового матеріалу однієї мови на текстовий матеріал іншої мови [46, с. 33]. Прихильники третьої точки зору вважають, що переклад – це процес міжмовної комунікації, в результаті чого створюється вторинний текст, який базується на аналізі тексту-оригіналу та замінює первинну інформацію в іншому мовному та культурному середовищі.

Під час будь-якої трансформації з однієї мови на іншу, стратегія перекладу є надзвичайно важливою складовою. Це алгоритм дій, який перекладач свідомо обирає під час перекладу. Найбільш детальну модель стратегій перекладу можна розділити на наступні етапи:

1. На підготовчому етапі перекладацької стратегії проводиться аналіз тексту, який необхідно перекласти.
2. На варіативному етапі використовуються різні засоби перекладу з метою досягнення максимально точного відтворення змісту тексту у перекладі.
3. На етапі аналізу проводиться оцінка результатів перекладу з метою виявлення та виправлення можливих неточностей та помилок.

Адекватний переклад означає, що перекладач досягнув максимально можливого рівня еквівалентності, відтворивши зміст інформації з мови-оригіналу на мову-реципієнта, відповідно до прагматичних завдань перекладу і з дотриманням мовних норм і стилістичних вимог [87, с. 44]. Еквівалентний переклад передбачає повну відповідність змісту і формі між текстом-оригіналом і текстом-перекладом, що можливо лише в

деяких випадках, наприклад, коли мови-оригінал і реціпієнт є дуже схожими, або коли переклад виконується в межах однієї мови, наприклад, з діалекту на літературну мову.

Адекватний переклад має відповідати всім нормам, зазначеним у визначенні адекватного перекладу, тоді як еквівалентність перекладу орієнтована на результат, і на те, щоб вихідний та кінцевий тексти виконували подібні комунікативні функції в різних культурах. Отже, для досягнення адекватного перекладу, перекладач має застосовувати перекладацькі трансформації, щоб досягти еквівалентного перекладу на певному рівні еквівалентності [30, с. 53].

При виборі перекладацької стратегії перекладач повинен враховувати культурні особливості та традиції мови, на яку перекладається текст. Наприклад, деякі вирази, які є стандартними в одній мові, можуть бути незрозумілими або неприйнятними для іншомовних читачів. Тому перекладач повинен бути вмілим у використанні різних перекладацьких стратегій, таких як калькування, транслітерація, еквівалентний переклад або переклад за змістом.

Наприклад, якщо оригінальний текст містить образи або метафори, які мають значення, що не передаються буквально, перекладач може використати стратегію еквівалентного перекладу, щоб передати аналогічний образ або метафору в мові перекладу. Якщо ж такий переклад виявиться неможливим, перекладач може використати стратегію перекладу за змістом, яка полягає у передачі основного значення образу чи метафори, а не буквального перекладу [44, с. 155]. У будь-якому випадку, перекладач повинен мати розуміння того, що кожен переклад є лише приблизним еквівалентом оригіналу, і намагатися знайти компроміс між точністю і збереженням емоційної та інформаційної складових тексту.

Переклад новоутворень з однієї мови на іншу стикається з рядом труднощів, оскільки перекладач має за завдання не лише передати сенс авторських слів, але й зробити це максимально точно, щоб передати близьке значення до оригіналу. Головна мета перекладача полягає у передачі інформації, вираженої мовою оригіналу, за

допомогою мови реципієнта. При цьому необхідно зберегти особливості стилю автора і образність лексичних одиниць [29, с. 158].

Для досягнення цієї мети, перекладач може використовувати різні методи, підходи та стратегії. Термін «техніки перекладу» можна визначити як сукупність перекладацьких методів, які використовуються під час перекладу. Спосіб перекладу є ключовим правилом для досягнення адекватної адаптації тексту. Існує ряд способів перекладу, які використовуються перекладачами з метою забезпечити максимальну близькість до змісту оригіналу:

1. Спосіб повного перекладу – під час адаптації за допомогою цього способу, впорядковано відтворюються усі компоненти потрібної інформації.

2. Спосіб реферативного перекладу – у процесі перекладу за цим способом, передається лише сенс тексту-оригіналу, адже зміст є найважливішим.

3. Спосіб вибіркового перекладу – у цьому випадку відбувається вибір найголовніших, на думку перекладача, одиниць вихідного тексту у їхній переклад.

4. Спосіб буквального перекладу – за допомогою цього способу здійснюється дослівне відтворення вихідного тексту.

5. Спосіб семантичного перекладу – метою даного способу є передача контекстуального значення, тобто переклад є більш розгорнутим та детальним, ніж оригінал.

6. Спосіб комунікативного перекладу – на відміну від семантичного, метою комунікативного способу перекладу, дуже важливою є передача вихідного тексту, результатом якого є вплив на одержувача, тобто переклад є прямим, а його значення максимально близьке до змісту тексту-оригіналу [43, с. 70].

Під час трансформації неологізмів з однієї мови на іншу виникають певні проблеми, оскільки деякі з них використовуються для опису об'єктів та явищ, які не існують або є вигаданими. Ці неологізми майже завжди не мають еквівалентів, тому перекладачі часто ділять свою роботу на два етапи.

Оскільки словники не завжди мають всі нові слова, основною задачею перекладача є визначення значення цих неологізмів. У цьому випадку перекладач повинен спиратися на контекст, оскільки не всі новоутворення можуть бути зрозумілими навіть для носіїв мови-оригіналу.

Перший етап полягає в тлумаченні значення неологізму самим перекладачем, яке є основою для адекватного перекладу. Вибір перекладацьких прийомів та технік є складною задачею, яка залежить від перекладача і визначається для вирішення цих проблем.

На **другому етапі** перекладач використовує різні прийоми та техніки, щоб передати сенс оригінального тексту з мінімальними втратами як у формі, так і у змісті. Існує кілька підходів до роботи з новоутвореннями. Також важливо зазначити, що основні перекладацькі прийоми залишаються незмінними, що свідчить про їх ефективність, і це не залежить від автора оригінального тексту [39, с. 13].

Для перекладу неологізмів можна використовувати групу перекладацьких трансформацій. Початкові етапи перекладу включають транскрипцію та транслітерацію, що дозволяє перекладачу відтворювати слова, використовуючи літери або звуки мови, на яку він перекладає. У випадках, коли в тексті є терміни, які потребують пояснення, перекладач може використовувати коментарі для заповнення мовних втрат. Однак, ці перекладацькі трансформації потерпіли від критики з боку досвідчених перекладачів, через перенасичення тексту завеликою кількістю запозичень іноземними мовами, чого слід уникати [91, с. 139].

Другий прийом, який перекладачі використовують під час адаптації неологізмів з однієї мови на іншу – гіпо-гіперонімічний переклад. Цей прийом базується на пошуку еквівалентності між мовами та полягає у використанні гіпонімів або гіперонімів для передачі видового або родового поняття. Однак, деякі перекладачі критикують перенасичення тексту іноземними словами та запозиченнями, оскільки це може ускладнити розуміння перекладу людьми, які не знають цих слів.

Ще одним прийомом перекладу є описовий або дескриптивний переклад, який використовується для передачі сенсу неологізму через описовий оборот зі словами, які передають його значення. Часто цей прийом використовується разом з транскрипцією або транслітерацією [25, с. 77]. Перекладацькі трансформації необхідні для досягнення перекладацького еквівалента і відтворення змісту вихідного тексту на мову-реціпієнта (див. Додаток А).

Давайте розглянемо кожен прийом перекладу неологізмів більш детально:

1. Еквівалентний переклад. Як правило, при перекладі однослівних неологізмів використовують еквівалентний переклад, тобто знаходять відповідне слово в мові оригіналу та перекладають його без зміни у цільову мову. Наприклад, слово “*Trafficability*” може бути перекладене як «*прохідність*», оскільки цей термін стосується галузі фізики, який має стандартне та незмінне значення. При цьому, якщо еквівалент вже міститься у словнику, цей спосіб перекладу є найбільш доцільним [77, с. 433].

2. Пряме перенесення. Цей спосіб передбачає перенесення символів з тексту оригіналу. Цей метод найчастіше використовується для перекладу різних назв, які використовують літери латинського алфавіту. Прикладами можуть слугувати такі одиниці: *CGI – CGI, cXML – cXML, PUK – PUK*. Цей прийом є найбільш орієнтованим на культуру мови оригіналу та дозволяє уникати проблем з передачею літер, яких немає в українському алфавіті. Основною перевагою цього способу є виключення помилкових варіантів транскрипції та запобігання труднощам у відновленні вихідної форми лексичних одиниць.

3. Трансформаційний переклад. Найбільш поширений підхід до перекладу неологізмів, що передбачає використання лексичних та лексико-граматичних трансформацій. До лексичних трансформацій відносять транскрипцію, транслітерацію, адаптивне транскодування, повне та часткове калькування. Комплексні лексико-граматичні трансформації включають описовий та приблизний переклади. Застосування цього методу передбачає розуміння специфіки оригінального терміна, зокрема його

походження, етимологію та контекст використання. Лексичні трансформації дають змогу зберегти оригінальний звуковий вигляд терміну, тоді як комплексні лексико-граматичні трансформації дозволяють зберегти смисл і виразність. Розглянемо ці трансформації більш детально:

а) *транскрипція* – цей метод найчастіше застосовують для перекладу запозичених слів. Ці об'єкти отримують свою назву мовою тієї країни, де вони були винайдені, і зазвичай зберігають своє звучання у багатьох мовах світу. Наприклад, слова *backbone* – бекбон; *beefcake* – біфкейк; *minidriver* – мінідрайвер. У наведених прикладах відбувається запозичення англійського звучання. Але дослідження показує, що іноді відбувається запозичення іноземного звучання. Прикладами можуть слугувати: *lighter* – ліхтер (запозичення голландського звучання); *cicerone* – чичероне; *espresso* – еспресо (запозичення італійського звучання) [44, с. 77].

б) *транслітерація* – часто використовується як перекладацький прийом для англійських неологізмів, а саме передачі графічного вигляду слова символами українського алфавіту. Цей прийом також застосовують для запозичення слів, і прикладами можуть бути такі слова, як *kerning* – кернінг; *logo* – лого; *microprocessor* – мікропроцесор; *telecopter* – телекоптер. Запозичення слів за допомогою транслітерації вже стали невід'ємною частиною наукової мови.

в) *адаптивне транскодування* – використовується для адаптації англійських лексичних одиниць до українськомовного середовища. Зазвичай цей прийом застосовується до однослівних одиниць латинського та грецького походження, а також до однослівних одиниць з декількома термінологічними значеннями, які визначаються перекладачем залежно від контексту. Наприклад, серед таких одиниць можуть бути *cupola* – купол, *destigmatize* – дестигматизувати, *emulation* – емуляція, *rhizo-remediation* – ризоремедіація [34, с. 227].

Отже, для передачі неологізмів українською мовою, краще використовувати транскрипцію, транслітерацію та адаптивне транскодування, ніж описовий переклад.

Така трансформація передачі слів переважно використовується під час перекладу простих нових слів, оскільки врахування чинника громіздкості / негроміздкості є однією з теоретичних основ словоутворення.

4. Повне та часткове калькування. Цей процес базується на відповідностях між елементарними лексичними одиницями двох мов, які використовуються для створення нових слів. Цим способом можна передати в українській мові неологізми, які складаються з композитів, словосполучень або абревіатур, а також розшифровок абревіатур [16, с. 34]. Приклади повного калькування включають: *plasma screen* – *плазмовий екран*; *flail chipper* – *цеповий подрібнювач*. Варто зазначити, що через різницю у синтаксичній структурі англійської та української мов, часто в перекладі доводиться змінювати порядок слів у словосполученнях. Наприклад: *memory capacity* – *ємність пам'яті*.

5. Описовий переклад. Цей прийом використовується для передачі значення неологізмів, які мають метафоричну форму або містять слова, що не мають еквівалентів в українській мові. Цей спосіб перекладу забезпечує максимальну точність розуміння процесу, що позначається, оскільки дослівний переклад кожного з компонентів англійського слова не дає уявлення про його загальне значення. Коли в українській мові не існує еквівалента іншомовного неологізму і поняття, що позначається, є маловідомим, такі одиниці передаються розгорнутим описом. Таким чином, описовий спосіб використовується для передачі значення неологізмів, які не можуть бути перекладені точно за допомогою існуючих лексичних одиниць української мови [42, с. 67].

Отже, ми бачимо, що існує чимало способів перекладу неологізмів, якими може користуватись кожен перекладач. Але під час перекладу тих чи інших лексичних одиниць, які несуть у собі новизну значення, перекладач часто натрапляє на труднощі вибору способу перекладу. Спеціальних способів перекладу неологізмів не існує, тому доводиться порівнювати різні прийоми перекладу та вибирати той, який найбільш відповідає контексту. На жаль, перекладачі часто допускають лексичні помилки, тому в

залежності від конкретної ситуації рекомендуються різні методи та прийоми перекладу. Основними критеріями, які перекладач повинен враховувати при пошуку відповідності англійського неологізму в українській мові, є стислість та однозначність тлумачення, щоб запропонований переклад був зрозумілим читачу. Дослідження підтверджує актуальність проблеми перекладу неологізмів сьогодні. Незважаючи на численні дослідження в цій галузі лінгвістики, є багато питань, пов'язаних з особливостями перекладу нових слів в різних сферах суспільного життя.

2.2. Способи перекладу неологізмів військового характеру

Військовий переклад відноситься до спеціального виду міжкультурної та двосторонньої комунікації, який використовується для передачі текстів військової тематики. Цей вид перекладу виконується в різних умовах військової служби, включаючи екстремальні ситуації, і застосовується у військово-політичних, військово-технічних та військово-спеціальних сферах діяльності збройних сил за мовним посередництвом військового перекладача [35, с. 272].

Для опису особливостей військового перекладу необхідно звернутися до військової підмови, яка є окремою формою мови та складається з фонетичних, граматичних та лексичних засобів національної мови. Вона служить для забезпечення мовного спілкування військового соціуму, який характеризується єдністю військово-професійної та військово-корпоративної діяльності військовослужбовців і системою загальних та спеціальних військових термінів. У перекладі військових текстів необхідно враховувати ці особливості та забезпечувати точність передачі військового фахового термінологічного апарату між мовами [27, с. 444].

Військова лексика включає термінологію, до якої належать слова, які пов'язані з військовими поняттями, а також емоційно забарвлені елементи, які можуть бути стилістичними синонімами військових термінів. Склад військової термінології є динамічним і змінюється з часом. Це пов'язано зі старінням деяких слів, введенням

нових термінів під час реорганізації видів збройних сил, появою нових зразків зброї та військової техніки та виникненням нових методів ведення війни.

Складність перекладу військових термінів зумовлена їхнім відображенням реалій англійської дійсності, що не мають аналогів в інших країнах. Українська військова лексика на момент проголошення незалежності була практично відсутня через геополітичні обставини. На жаль, й досі немає уніфікованого номенклатурного складу для всіх понять сучасної військової техніки та озброєння, що може бути пояснено недостатнім розвитком української військової термінології [33, с. 66].

Терміни є головною складовою військової лексики. Вони виражають спеціальні поняття військової науки та техніки та мають визначення, яке точно розкриває ознаки цих понять, властиві цій галузі [24, с. 278]. Військові терміни мають загальні лінгвістичні характеристики термінів, такі як: адекватність, однозначність в межах терміносистеми, точність, стислість, логічність семантики, наявність дефініції, відсутність емоційної забарвленості та стилістичної нейтральності, незалежність від контексту та системність.

До військової термінології у спеціальних словниках та глосаріях відносять ті терміни, які відповідають таким критеріям:

1. Некоректне відображення в стандартних загальноприйнятих словниках.
2. Термінологія, яка має загальновійськове або пов'язане з цим значення, включаючи технічні або вузькоспеціалізовані терміни загальновійськового значення.
3. Терміни, які використовуються для позначення зброї.

При перекладі військової термінології з англійської на українську, слід враховувати складності, які випливають з різниці у граматичній структурі мов, можливої багатозначності термінів, розбіжності в сучасних терміносистемах, а також складності аббревіацій та скорочень термінів [74, с. 96].

Перекладач має справу з різноманітними військовими текстами, такими як військово-художні, військово-публіцистичні, військово-політичні, науково-технічні

матеріали, акти військового управління тощо. Військові матеріали можуть бути пов'язані з життям та діяльністю військ та військових установ.

Військовий переклад ґрунтується на тих самих основних принципах, методах та прийомах, що характерні для перекладу в цілому та спеціального перекладу зокрема. Однак, йому властиві особливості, які пов'язані зі специфікою стилю, лексики та граматики військових матеріалів [26, с. 284].

В перекладі термінів, основною проблемою є те, що військова термінологія може мати різні варіанти перекладу. За класифікацією Т. О. Яковлевої та Л. В. Суислової, терміни можна розділити на однозначні та багатозначні. Однозначні терміни мають лише один відповідник в мові перекладу, наприклад, словосполучення *cyberspace security* перекладається як *кібербезпека*. З іншого боку, багатозначні терміни можуть мати кілька можливих варіантів перекладу, наприклад, слово *policy* може означати *політику, страховий поліс* або *лінію поведінки* [74, с. 64].

Перекладач, який працює з військовими текстами повинен вирішувати важливі завдання – передавати стиль оригіналу та вірно вибирати лексико-граматичні засоби. Стиль військових матеріалів може бути різним, а саме: офіційно-канцелярською мовою з використанням складних архаїчних конструкцій або простою розмовною мовою, яка застосовується при перекладі військових та військово-технічних матеріалів для молодшого офіцерського складу строкової служби [64, с. 66]. Остання тенденція пояснюється бажанням зробити складні технічні тексти доступними для більшості військовослужбовців. Тому завдання перекладача полягає в тому, щоб передати текст оригіналу, використовуючи український військовий стиль та уникнути зайвої образності та жаргону, оскільки вони не є характерними для української мови [45, с. 680].

У військовому перекладі існують різні способи перекладу термінології, серед яких найпоширеніші: транслітерація, транскрипція, калькування, описовий переклад (експлікація), пряме включення, приблизний переклад та переклад за допомогою аналогів (добір необхідного відповідника в мові перекладу). Ці способи

використовуються залежно від контексту та особливостей термінів, які потрібно перекласти.

Під час перекладу текстів військової тематики можуть виникати труднощі через розбіжності в термінології військових звань та рангів між НАТО та армією США: *сержант – sergeant – staff sergeant; прапорщик – warrant officer – sergeant major; старший прапорщик – senior warrant officer – sergeant major of the army; лейтенант – lieutenant – second lieutenant; старший лейтенант – senior lieutenant – first lieutenant; генерал-майор – major general – brigadier general; генерал-лейтенант – lieutenant general – major general; генерал-полковник – colonel general – lieutenant general* тощо [98].

Військова термінологія включає в себе велику кількість аббревіацій та скорочень, які можуть бути відтворені за допомогою різних засобів. Часто використовується розшифрування аббревіатур та надання їх українських еквівалентів. Наприклад, *AFOSI (Air Force Office of Special Investigations)* може бути перекладено як *Управління спеціальних розслідувань ВПС*, а *FA (Field Artillery)* – як *польова артилерія*. Також можуть бути надані пояснення, наприклад, *HIMAD (high-to-medium altitude air defense)* означає *ППО в діапазоні великих та середніх висот*, а *IFV (infantry fighting vehicle)* – *БМП (бойова машина піхоти)*. Інші прийоми відтворення аббревіацій включають надання їх експлікації та українських відповідників. Наприклад, *LOAC (law of armed conflict)* – *право збройних конфліктів*, *SSORD (service support order)* – *наказ щодо забезпечення бойових дій*, *HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System)* – *високомобільна артилерійська ракетна система*, а *ATACMS (Army Tactical Missile System)* – *армійська тактична ракетна система* [99].

Калькування – це процес заміни складових частин терміну на їхні лексичні відповідники в українській мові, зберігаючи внутрішню форму терміну. Цей прийом перекладу застосовується до складних слів, що складаються з двох або більше основ, утворених злиттям, конверсією або словоскладанням. Наприклад, термін *manpower* перекладається як *людські ресурси* і складається з основ *man* та *power*. Інші приклади

калькування – *mapmaker* (картограф), *interstate conflicts* (міждержавні конфлікти) тощо [24, с. 166-168].

Описовий переклад використовується, коли не можна знайти точний еквівалент терміну військової сфери в українській мові. Наприклад, термін *facility* не має однозначного відповідника в українській мові, тому можна перекласти його як *спеціально обладнане приміщення, будівля або матеріально-технічний засіб*. Термін *entire performance* військової сфери можна перекласти як *службова характеристика за весь період служби офіцера*, а *Command and Signal* – як *розпорядження щодо організації зв'язку та розташування командних пунктів (пункту бойового наказу)*, або *організація комунікації та зв'язку*. Термін *clothing allowance* можна перекласти як *грошова надбавка на одержання форми одягу*.

Описовий переклад часто застосовується до неологізмів військової сфери та реалій військової справи, які є типовими лише для англосовної військової культури. Наприклад, термін *brevet commission* потребує описового перекладу, оскільки в українській мові не існує такого поняття. Він означає почесне звання, яке надавалося офіцеру в епоху до того, як медалі стали звичайними. Це звання надавалося за хоробрість у бою або за довгу та бездоганну службу і було на один або більше ступенів вище фактичного звання офіцера, за яке йому платили.

Термін *friction* відноситься до непередбачуваності війни, що є одним з компонентів *триєдності*. Це означає, що війна є непередбачуваною і події мають тенденцію розвиватися не за планом. Варто зазначити, що несподіванки тут можуть включати бойові втрати (оскільки втрачені солдати чи техніка повинні були виконувати дії), а також дезорганізацію, плутанину та затримки, які також підривають зусилля [54].

Зауважимо, що в деяких випадках приблизний переклад може не відтворити повністю семантику терміну в іншій мові [61, с. 157]. Наприклад, термін *kinetic* в англосовній військовій термінології зазвичай використовується для опису елементів бойової дії, що вимагають прямого контакту з противником та використання фізичної

сили (наприклад, стрільба з гвинтівки), а не лише для опису насильства в загальному значенні. Отже, український еквівалент *уразливий* може не передати повністю семантику терміну *kinetic*.

Особливої уваги заслуговують полісемантичні терміни. Наприклад термін *troops* може перекладатися як *військовослужбовець*, так і *війська* залежно від контексту. Терміни *bombardment*, *shelling* та *bombing* можуть перекладатися як *бомбардування*, *обстріл*, однак ці терміни мають різне семантичне навантаження: *shelling* – *артилерійський обстріл*, акт атаки на місце артилерією (яка стріляє розривними снарядами), у той час як *bombing* – *бомбардування*, акт атаки на місце бомбами, які доставляються за допомогою літаків, а *bombardment* – *бомбардування*, загальний термін, який охоплює обидва типи атак. Наведений приклад свідчить про важливість урахування конотативного значення термінів. Зауважимо, що військова комунікація не обмежується вживанням військових термінів як формальних визначень понять, об'єктів і предметів військової справи [16, с. 87].

До військової лексики належать жаргонізми, сленгізми, тобто спеціальна розмовна лексика військових. До цієї групи відносяться неоднорідні за своєю функціональною характеристикою лексичні одиниці, емоційно забарвлені елементи військової лексики, які часто постають стилістичними синонімами військових термінів. Така лексика характеризує сферу неофіційного професійного спілкування військових [35, с. 186].

У військових США є багато специфічних предметів та понять, з якими цивільні люди не знайомі. Тому для уможливлення оперативного зрозумілого спілкування використовують спеціальну військову лексику евфемістичного типу, часто зрозумілу лише військовим [25, с. 67]. Ці слова мають конкретне та важливе значення, наприклад: *comics* означає *карти, представлені військовою розвідкою*, *dittybopper* стосується *радіооператорів сигнальної розвідки, які використовують азбуку Морзе*, *grape* має два значення – у військово-повітряних силах це позначає *легке завдання*, а у військово-морських силах – *особу, яка заправляє літаки*. *Groundhog Day* – *День бабака*, походить

від назви фільму, стосується розгортань, які, відбуваються точно так само, незважаючи на спроби їх змінити; *Jawa – Джава – солдат*, дислокований в пустельній місцевості, названий на честь прибульців, що живуть у пустелі (із «Зоряних війн»); *Mustang – Мустанг*, стосується будь-якого офіцера, який отримав підвищення з рядового складу (може використовуватися як з повагою, так й зневажливо); *Zoomie – Зумі* використовується військовослужбовцями, які не літають, до всіх, хто керує літальним транспортним засобом [100, с. 67].

Доцільно звернути увагу на жаргонізми, утворені за допомогою конверсії, як-то: *voluntold – вільно призначений*, цей термін складається з двох основ *voluntary* та *told* та означає призначення, яке технічно є добровільним, але вважається обов'язковим; *shavetail – поголений хвіст*, термін утворений злиттям основ *shave* та *tail*, стосується зачіски в офіцерській школі (датується тим часом, коли армія використовувала в'ючних тварин, а провідники голили хвіст новим тваринам, щоб відрізнити їх від більш досвідчених). Відтворення таких жаргонізмів українською мовою відбувається із додаванням пояснення та описовим перекладом [46, с. 117].

До описового перекладу також відноситься підставний переклад як використання вже існуючого поняття в українській мові, наприклад жаргонізми *Tooth* та *Tail* (*Tooth – війська на передовій, які безпосередньо ведуть бойові дії*, та *Tail – війська, які підтримують ці зусилля*) в перекладі втрачають емоційно-забарвлений елемент та переходять до загально-військової лексичної групи [89, с. 356].

Підставний переклад як вид описового перекладу вимагає пояснення (експлікації) та залежить від контексту. Наприклад, термін *protract* має контекстуальний відповідник *патова ситуація* (затягування війни в надії, що перемога може бути досягнута в «повільній» війні, якої неможливо досягти в тривалій війні). Затягування війни, як правило, передбачає період очевидного «пату», коли жодна сторона, здається, не досягає своїх цілей.

Отже, військова термінологія вимагає від фахівця значної уваги та ретельності, а також високого рівня компетентності. Відтворення текстів військової тематики має свої особливості. Через постійний розвиток, військова лексика вимагає постійного перегляду існуючих відповідників та підбору правильних еквівалентів. Підбір українських відповідників англійській мовній військової термінології відбувається на основі традиційних способів перекладу: транслітерації та транскрипції, калькування, описового перекладу (експлікації), прямого включення, приблизного перекладу. В умовах сьогодення, військова лексика широко вживається поза межами військового дискурсу, а отже подальше дослідження в обраному напрямку сприятиме кращому розумінню особливостей перекладу військової лексики та розвитку військової культури в умовах міжкультурної взаємодії.

2.3. Принципи, методи та етапи дослідження

Кожне дослідження має методологію, яка інкорпорує певні методи і методики, засоби і прийоми. Вона становить систему наукових принципів (правил), які застосовуються в дослідженнях [46, с. 333]. Для досягнення мети дисертації ми застосували методи, характерні для досліджень у мовознавстві. Методична процедура аналізу неологізмів військової тематики може поділятися на п'ять основних етапів дослідження.

На *першому етапі* нашого дослідження ми розглянули термінологічну систему самої лексичної інновації. Явище «неологізації» давно цікавить мовознавців та лінгвістів, саме тому було видано чимало праць пов'язаних із питанням «неологізму в мові». Не один мовознавець намагався надати дефініцію неологізму та виокремити основні його ознаки. Отже, проблемами виникнення і функціонування неологізмів займалися такі українські мовознавці, як Ю. Ковалів, З. Корнієва, О. Ликов, В. Лопатін, А. Янков та інші. Практичними лексикографічними проблемами неологізмів займалися також англійські та американські лінгвісти: Дж. Альгео, Р. Байен, Дж. Кенон, К. Куртлер та ін [41, с. 22]. На цьому етапі дослідження ми використали загальнонаукові методи

індукції і дедукції, аналізу і синтезу задля аналізу тієї, чи іншої структурно-семантичної особливості неологізму. На цьому етапі було розглянуто уже наявні дослідження нашого об'єкта, проаналізовано поняття «неологізм», визначено головні ознаки лексичної інновації, а також розглянуто і обрано класифікацію неологізмів за різними теоретиками та науковцями [36, с. 94].

На *другому етапі* ми провели відбір лексичних інновацій з англійських та українських онлайн-видань. Одиниці для аналізу обирались у два етапи: зі словників неологізмів англійської та української мов та англійського і українського медійного дискурсу, що відповідає меті дослідження, а також дослідили особливості функціонування неологізмів, що утворилися на тлі війни в Україні, використовуючи велику кількість джерел ЗМІ [36, с. 50]. У нашій роботі орієнтиром щодо зарахування лексичних одиниць до новотворів та їх залучення в англійський медійний дискурс стали фрагменти сучасних англійських медіа в онлайн версіях, що виходили впродовж 2014-2023 років.

Медіатексти насичені новими лексичними одиницями, оскільки вони допомагають об'єктивно оцінити зміни у житті людей, висвітлити останні важливі події у світі, охоплюючи всі сфери життєдіяльності: медицину, економіку, політику, спорт, мистецтво, бізнес тощо. У нашому випадку ми більше звертали увагу на виявлення новоутворень саме в текстах військового характеру та у соцмережах [40, с. 719].

Під час відбору слів з англійських та українських ресурсів ми керувалися такими ознаками як новизна слова (абсолютна або відносна) та наявність відповідника в англійській мові. Якщо слово було обрано з медіа-дискурсу, його новизну перевіряли за допомогою англійських та українських словників, які містять інформацію про перші випадки використання слова у публікаціях [84, с. 23].

На *третьому етапі* лексичні інновації було систематизовано відповідно до способів їх утворення. Лексичні інновації англійського та українського медійного дискурсу початку XXI століття досліджуються за допомогою *методу компонентного*

аналізу, при якому складники лексичних інновацій, утворених за моделями словотвірної деривації, використовують для визначення шляхів модифікацій та трансформацій слів.

Дослідження моделей відбувається через розподіл лексичних інновацій за тематичними сферами позначення реалій дійсності, що базується на семантичному та контекстуальному аналізах та має на меті визначити значення лексичних одиниць. Особливу увагу приділяємо *аналізу семантичних характеристик* нових слів. Оскільки у структурі слова виявляється сполучуваність словотворчих компонентів та їхнє семантичне наповнення, то для встановлення значення виділених лексичних інновацій використовуємо аналіз словникової дефініції, поданий у тлумачних словниках, що розкриває контекстуальне зображення конкретної ситуації [37, с. 56].

Також було проаналізовано найпоширеніші способи утворення неологізмів, наочно доказуючи це прикладами із лексикографічних джерел та ЗМІ. Неологізми, утворенні на тлі російсько-української війни ми виділили в окрему таблицю. Крім цього, у рамках даної дипломної роботи були застосовані інші методи дослідження:

Індуктивний метод, який дозволив нам вивести загальні висновки на основі конкретних спостережень та аналізу прикладів. Ми систематично досліджували вживання неологізмів військового періоду у перекладі, аналізували їх семантичну та стилістичну специфіку в контексті різних текстів. Наші спостереження та аналіз прикладів дозволили нам зробити загальні висновки щодо ефективних засад відтворення неологізмів у перекладі військового періоду. Застосовуючи індуктивний підхід, ми виявили, що відтворення неологізмів вимагає уважного аналізу контексту та специфіки військового дискурсу. Зокрема, ми виявили, що розуміння семантики та стилістичних особливостей неологізмів військового періоду є ключовим для їх відтворення у перекладі. Наші спостереження показали, що відтворення неологізмів повинно враховувати специфіку мови цільового тексту, забезпечуючи відповідність мовним нормам та стилістичним вимогам [75, с. 190].

Помітною особливістю нашого дослідження було застосування *дедуктивного методу*, що передбачає виведення конкретних висновків на основі загальних принципів та теоретичних постулатів. Зокрема, ми використовували теоретичні основи перекладознавства, лінгвістики та військової термінології для формулювання загальних принципів відтворення неологізмів у перекладі [44, с. 131].

Описовий метод був використаний у дослідженні з метою ретельного опису та аналізу явищ, які стосуються відтворення неологізмів військового періоду у перекладі. Цей метод дозволив нам систематично описати ключові аспекти процесу перекладу та відтворення неологізмів, що створило основу для подальшого аналізу та узагальнень. У рамках описового методу ми провели докладний аналіз літературних джерел, дослідницьких робіт, військових текстів та перекладів, пов'язаних з військовою термінологією. Ми досліджували вживання неологізмів у військовому дискурсі та їхнє відтворення в перекладі з метою встановлення тенденцій, стилістичних особливостей та семантичних відтінків цих термінів [33, с. 75].

Крім того, описовий метод дозволив нам провести детальний аналіз прикладів перекладу неологізмів військового періоду, включаючи їхню семантику, стилістичні особливості та сприйняття цих термінів в контексті перекладу. Ми описали різні варіанти перекладу та виявили переваги та недоліки кожного з них, зосереджуючись на тих, що краще відповідають специфіці військового періоду.

Трансформаційний метод був використаний у дослідженні для аналізу та оцінки ефективності методів перекладу неологізмів військового періоду. Цей метод дозволяє перетворювати та порівнювати оригінальні терміни з їх перекладами, шукаючи оптимальні стратегії перекладу [30, с. 33].

У процесі застосування трансформаційного методу ми виявили різні види трансформацій, які можуть бути використані для перекладу неологізмів військового періоду. Вони включають заміну еквівалентним терміном у цільовій мові, вживання пояснювальних конструкцій, переклад за допомогою синонімів або перифразу та інші

методи, спрямовані на передачу семантичного змісту терміну у контексті перекладу. Для проведення трансформаційного аналізу ми порівнювали оригінальні неологізми з їх перекладами, виявляючи збіги та відмінності в семантиці, стилістичних особливостях та ефективності передачі інформації [46, с. 69].

На *четвертому етапі* нашого дослідження здійснено лінгвопрагматичний аналіз відповідно до якого визначено особливості репрезентації і функціонування лексичних інновацій в англomовному та українomовному медійному дискурсі початку XXI століття. Зробивши вибірку неологізмів з лексикографічних джерел, ми досліджували їх функціонування у медіа-дискурсі. Мова медіа насичена інноваційною лексикою, оскільки ЗМІ невпинно слідкують за розвитком подій у світі і намагаються якомога швидше донести останні новини кожному читачу чи глядачу. Оскільки кожна лексична інновація проходить стадії соціалізації та лексикалізації, ми спостерігали за цими процесами, аналізуючи фактори, що прискорюють чи уповільнюють соціалізацію чи лексикалізацію нової лексичної одиниці [66, с. 131].

На *п'ятому етапі* були визначені кількісні характеристики лексичних інновацій у сучасному англomовному та українomовному медійному дискурсі. Залучення елементів кількісного аналізу об'єктивує отримані результати та визначає частотність використання досліджуваних видів неологізмів та способів їх утворення. Етап обробки отриманих даних, який у нашій роботі передбачає використання кількісних показників і відсоткових розрахунків, дає підстави виокремити основні словотвірні моделі неологізмів, визначити найпопулярніший вид неологізмів тощо [61, с. 111].

Отже, методика комплексного аналізу неологізмів військового характеру передбачає використання низки спеціальних та загальнонаукових методів і прийомів, які допомагають дослідити створення та функціонування інноваційної лексики в англomовному та українomовному дискурсі.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМІВ СТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРІОДУ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНОМОВНИХ ТА АНГЛОМОВНИХ ОНЛАЙН ВИДАНЬ)

3.1. Функціонування неологізмів в Інтернет ресурсах

У сучасному світі все активніше розвиваються інформаційні технології, і з кожним роком комп'ютерні технології все більше впроваджуються в життя людини. Найбільш очевидний приклад – всесвітня комп'ютерна мережа Інтернет [82, с. 50]. Очевидно, що з цією тенденцією пов'язане створення нових слів та лексики в сфері комп'ютерної комунікації. Крім того, ця лексика активно використовується в засобах масової інформації, таких як телебачення, радіо та соціальні мережі, виходячи за рамки повсякденного спілкування.

Мова, що використовується в ЗМІ, є не тільки бездонним джерелом для вивчення тенденцій у сучасній літературній мові, але і свідчить про її багатогранність та інтелектуалізацію. Завдяки розповсюдженню термінів з різних галузей знань та їхній адаптації до сучасного суспільства, новоутворення в мові ЗМІ стали об'єктом нашого дослідження [78, с. 35].

Сьогодні мова мас-медіа видозмінює свої функції у реальності нашого соціума. Процес актуалізації мови встановлює нові правила: в усному та писемному мовленні все частіше з'являються новотворення, публіцистика не виняток. У текстах ЗМІ нерідко вживаються неологізми, оскільки вони наділені більшою лексико-семантичною ємністю і образністю в порівнянні зі сталими, усіма відомими словами (див. Додаток В).

Інтернет є невичерпним джерелом поповнення мови новоутвореннями. Стрімко розвиваючись, він збагачує мовну систему новими термінами. Мова мережевого суспільства має свої особливості, зокрема, економію слів. Аббревіатури часто використовуються як ефективний спосіб економії мови. Наприклад: акроніми *LOL = lots of laughs*; *ICQ = I seek you*; *FAQ = frequently asked questions*. Окремі слова можуть

піддаватися скороченню, втрачаючи голосні, оскільки приголосні в англійській мові мають велику інформативність: *pls = please; ppl = people; xlnt = excellent; ths = thanks*. Характерні для електронної мови складноскорочені слова, наприклад: *RUOK = are you OK?; 2day = today; CU = see you; B4 = before; B4N = bye for now; NE1 = anyone* [102].

Переважно нові слова виникають в популярних соціальних мережах, таких як Twitter та Facebook, які мають величезну аудиторію, в одному тільки Instagram щодня онлайн знаходяться близько 500 мільйонів осіб та цього вистачає, щоб генерувати нові слова з величезною швидкістю. Прикладом продуктивного джерела неологізмів є американська платформа Twitter, яка сама по собі є новоствореним словом, що з'явилося у 2006 році. За допомогою цієї системи з'явилося безліч нових слів, наприклад, слово *tweet* отримало нове значення – *пост в Twitter*, а *to tweet* – означає *відправити повідомлення*, *tweet up* – *запланувати зустріч через Twitter* [98, с.78].

Із появою такої соціальної мережі як Tik-tok, об'єм неологізмів виріс в сотні, якщо не тисячі разів. Адже чим популярніше мережа, тим більше людей в ній знаходяться, тим самим маємо суттєвий вплив на утворення нових слів, чи нових значень вже відомих слів. Наприклад англійське слово *bread* – що в перекладі на українську означає *хліб*. В інтернеті можна побачити котів за таким пошуком і це не помилка. Котів називають хлібом, тому що вони мають змогу підгортати лапки під себе через що вони стають прямокутними наче хліб [7, с. 44].

Слова, які ми застосовуємо у повсякденному житті, нерідко потрапляють в інтернет, при цьому можуть суттєво змінити своє лексичне значення. Наприклад слово *пакет* (англ. *package*) – має значення *файлу* з вкладеним в нього листа офіційного призначення, а не торбинку для закупівлі у магазині [99].

Цей приклад яскраво демонструє взаємовплив неологізмів на мову в обох напрямках. Слова, які ми використовуємо і розуміємо все життя, можуть отримати абсолютно нове значення завдяки розвитку сучасних технологій, і навпаки, розвиток цих технологій сприяє розвитку мови за межами віртуального світу.

В сучасному світі зустрічається все більше нових слів, таких як *memewashed* – стан, коли людина дивиться на меми настільки багато, що її світогляд змінюється, *Instagram tax* – коли ціна предмета визначається тим, чи варто публікувати його фото в Instagram, *game changer* – новий елемент, що радикально змінює ситуацію, такий як поява нового гравця, який впливає на хід гри і результат, *click itch* – постійне почуття необхідності натискати на клавіші миші, *narcissistick* – селфі-палиця, і *flashpacking* – більш технологічно продуманий спосіб спорядження для подорожей, ніж *backpacking* [95].

Розвиток мережі інтернет викликав новий сплеск інтересу до розуміння та ролі поняття «мемів» у суспільстві як способу передачі культурної інформації. Уперше цей термін запропонував біолог Річард Докінз у своїй книзі «Егоїстичний ген» в 1976 році. Докінз використав принципи еволюції, щоб розширити їх на культурні процеси, і вважав, що в культурі існують одиниці інформації, які він назвав «меми». Ці меми є одиницями передачі культурної спадщини і функціонують аналогічно генам в живому організмі [43, с. 55].

Поява нових слів стосується не лише соціальних мереж, новин або документальних відео, журналісти стежать за кожною подією в країні і пишуть величезну кількість статей щоденно, щоб забезпечити звичайну людину інформацією про те, що відбувається в країні. Це призводить до створення багатьох нових слів, наприклад, *рашизм* (англ. *Rashism*) – явище, схоже на фашизм, але з російської перспективи. В результаті останніх подій в Україні з'явилося багато нових слів, таких як *одноразові* – термін, який російські військові використовують для позначення своїх колег, які призначені для виконання місій з високим ризиком, *свино-собаки* – термін, який українці використовують для позначення російських солдат, або *чмоня* – який вже став мемом, для позначення російського солдата, який потрапив у полон із заправленою курткою у штанях [51, с. 216]. Функція неологізмів у мас-медіа, така ж як і в мові: вони

дають назву новому явищу, події, предмета тощо. Загалом сучасні неологізми у ЗМІ є лексичними, проте нерідко можна зустріти і семантичні.

Часто семантичні неологізми знаходять вияв у метафоризації або метонімізації, звуженні або розширенні раніше відомого значення. Зазвичай метафоричні вирази вважаються природною частиною поетичного стилю, проте на сьогоднішній день *“they play an imminent role in the language of newspapers and magazines”* [37, с. 190].

Медійні тексти майже всіх жанрів поєднують в собі елементи інформації та впливу, що є однією з їх важливих особливостей. Навіть якщо передача інформації є головною функцією масової комунікації, вона рідко буває повністю нейтральною. Майже завжди інформаційний зміст супроводжується мовними засобами та прийомами, що використовуються з метою спонукати аудиторію до певної реакції, привернути увагу до певної точки зору чи підкреслити важливість переданої інформації. Кожен перекладач повинен знати, як розрізнити та передати відношення між інформацією та експресивними засобами тексту у своєму перекладі [49, с. 400].

Основне завдання при перекладі тексту мови засобів масової інформації – донести до читача його зміст в самій ясній, звичній формі, тобто передати функцію мовного твору. Подібний текст відрізняє стилістична стриманість (і в вихідній мові, і в мові перекладу), що ріднить такі тексти різних мов. Окремі моменти підвищення емоційності (тону) можливі тут лише при передачі (найчастіше у формі непрямої мови) висловлювань будь-якого політичного діяча, при викладі будь-якої точки зору [4, с. 44].

Для того, щоб зрозуміти сенс індивідуально-авторського неологізму, часто необхідно розглядати його в контексті, де він вживається. Наприклад, в цьому реченні: *«...усе, що нині докучає українцям, – природний наслідок політичного кучмізму й неподоланої «кучмономіки» замість нормального народного господарства»*, неологізм *кучміз* може бути ідентифікований лише в контексті зазначеного авторського висловлювання. Оскільки такі новоутворення не є загальноприйнятими в мові, для їх розуміння необхідно враховувати усталені мовні та соціокультурні еталони, які склалися

в конкретному суспільстві в процесі життя. Таким чином, індивідуально-авторські неологізми є складовою мовної культури і можуть використовуватися в комунікативних процесах тільки з урахуванням мовних та соціокультурних контекстів [50, с. 78].

Деякі слова, суть яких ми вже знаємо багато років, можуть набувати нового сенсу, як, наприклад: *Патрон* – куля для автомату чи гвинтівки, але це ще й ім'я собаки сапера, яка виконуючи свою роботу стала дуже відомою не тільки в Україні, а і в усьому світі [107].

Отже, використання неологізмів в різних ЗМІ залежить від спрямованості видання, форми періодичного поширення продукції і цільової аудиторії. Так, наприклад, в молодіжних виданнях неологізмів буде в рази більше, ніж у виданнях, орієнтованих на більш дорослу аудиторію. Те ж можна сказати і про спеціалізовані видання: в них буде своя термінологія і свої неологізми. Також було встановлено, що в інтернет-виданнях кількість неологізмів є більшою, ніж в друкованих виданнях. Це пов'язано з тим, що мережеві видання спрямовані на більш молоду аудиторію, ніж друковані ЗМІ.

3.2. Сучасні неологізми як військова субстандартна лексика

Неологізми характеризуються абсолютною новизною як щодо форми, так і змісту. Вони найменують нові реалії й поняття, людей та їх чесноти. Вони відображають знайомі речі у новому світлі та підкреслюють образне мислення, здатність до переосмислення реальності та велике почуття гумору. Ці слова постійно змінюються та розвиваються, створюючи нові метафори та метонімії, а також звужуючи або розширюючи попередні значення слів [51, с. 67].

Звернемо увагу на неологізми, які з'явилися в Україні з початку окупації в 2014 році. Наприклад, *сепари* та *ватники*, які описували перших колаборантів з часів Революції Гідності. Це були люди, що організовували та проводили псевдореферендуми, брали участь у незаконних виборах та обирали лідерів терористичних республік, які тимчасово окупували Донецьку та Луганську області. Зараз закон суворо карає таких людей [15, с. 100].

Неологізми в мові з'являються під впливом певних подій у різні періоди історії. Так, через війну в Україні словник сучасної української мови поповнився новими словами, які стали відображенням нових явищ та реалій (див. Додаток Е). Наприклад, дієслово *макронити* вживається для опису ситуації, коли людина зображує стурбованість і переживання, але не діє для покращення чи виправлення ситуації. Також з'явилося нове дієслово *чорнобаїти*, яке відображає негативний наслідок повторення дій, які викликають шкоду чи незадоволення [108].

Зв'язок між мовою та війною відображається на всіх етапах історії людства, а особливо яскраво відображений в американській літературі часів Громадянської, Першої та Другої світових воєн. Вплив війни на мову сьогодення є значним, оскільки військова лексика, яка включає в себе не тільки військові технології та стратегії, але й психологічний стан, суперечки та емоції, швидко заповнює всі засоби масової інформації [60, с. 74]. Українські неологізми, утворені в період війни, стали настільки популярними, що їх активно фіксують в англійськомовних ресурсах. Як наслідок, англійська мова швидко поповнюється новими лексичними інноваціями, запозиченими з української мови, що сприяє усвідомленню іншої культури та розумінню причин ведення війни та необхідності її перемоги.

Одним із прикладів семантичної інновації є слово *бавовна*. Просте українське слово під час війни набуло нового значення і стало оцінним неологізмом. В російських новинах про вибухи на їх території повідомляли, вживаючи слово «хлопок», яке звучало подібно до українського слова для позначення тканини рослинного походження «бавовна». Українці почали вживати слово це слово іронічно, щоб позначити вибухи на території Росії та в Криму.

Під час війни з'являються не лише нові поняття, але й нові форми для уже відомих слів – трансномінації. Ці «інноваційні» синоніми є типовими на період війни. Наприклад, словосполучення *Бандера-смузі* є прикладом такої трансномінації. Це нова назва для коктейлів Молотова. З урахуванням того, що Бандера – це синонім страху для

росіян, українці назвали саморобну домашню зброю *Бандера-смузі* або *бандеросмузі*. ЗМІ зазначали про це так:

«Мирні жителі формують загони самооборони. Готують «смачні коктейлі» для загарбника – бандеросмузі» [101].

Український неологізм *ерефія* також можна вважати прикладом трансномінації, який було створено з абревіації «РФ». У зв'язку з намаганням ЗМІ уникнути згадки про офіційну назву ворожої країни, це слово часто вживається в медіа. Використання цього слова замість повної назви сусідньої країни є зневажливим та містить в собі пейоративне оцінне значення, наприклад:

«Стало відомо чому в ерефії війну називають спецоперацією» [100].

Варто відмітити, що в період повномасштабної війни процес виникнення та закріплення нової лексики відбувається надзвичайно швидко, порівняно з мирними часами. За декілька днів може з'явитися стільки нових слів, скільки з'являється за місяці в звичайний період часу. Це пояснюється особливою увагою людей до подій, із якими вони не стикалися раніше, і які викликають цілий спектр емоцій, таких як обурення, гнів, осуд і бажання перемогти [71, с. 89].

Розглянемо найпопулярніші приклади неологізмів в англійській мові, які виникли протягом 2022 р. на тлі розв'язаної Росією війни проти України [97]:

Ukraine fatigue – іменник, який використовується для опису відчуття втоми або виснаження від війни в Україні. Це слово виникло в зв'язку з тим, що війна триває вже понад два роки, і багато людей у країні втомилися від неї.

Putin's propaganda – позначає пропаганду, яку поширює російський уряд. Це слово підкреслює той факт, що пропаганда є важливим інструментом російської політики.

No-fly zone – іменник, який використовується для позначення забороненої для польотів зони. Це слово стало ключовим терміном у контексті російсько-української

війни, оскільки багато людей у світі вважають, що створення забороненої для польотів зони над Україною допоможе зупинити російські бомбардування.

Ukrainian refugees – слово використовується для позначення людей, які були змушені покинути Україну через війну. Воно стало символом гуманітарної кризи, яка виникла в результаті російсько-української війни.

Zelensky effect – іменник, який використовується для опису зростання популярності та підтримки президента України Володимира Зеленського після початку війни. Зеленський став символом опору та мужності для людей в усьому світі.

Ghosting – дієслово, яке означає припинення спілкування з кимось без пояснення. Воно популярним у контексті російсько-української війни, оскільки деякі люди використовують його, що описати ігнорування Росією міжнародних вимог про припинення війни та агресії проти України.

Blitzkrieg – швидкий і руйнівний напад. Іноземні ЗМІ використовують його для опису того, як Росія розпочала війну в Україні.

Slava Ukraini – український вираз, який означає «Слава Україні!». Це слово стало популярним в усьому світі як символ підтримки України.

Putin's war crimes – означає злочини проти людяності, які вчинені російськими військами в Україні. Це слово стало дуже важливим терміном, оскільки багато людей у світі вважають, що Росія повинна бути притягнута до відповідальності за ці скоєні нею нелюдські злочини.

Ukrainian heroes – це словосполучення описує людей, які героїчно борються за Україну та її суверенітет. Воно стало символом мужності та відваги українського народу.

Z-boy – людина, яка підтримує російську агресію проти України. Це слово містить літеру “Z”, яка часто використовується на російській військовій техніці, яка бере участь у війні проти мирної України.

Putin's troll – люди, які поширюють пропаганду на користь російського уряду. Це слово походить від слова «троль», яке використовується для позначення людини, яка веде провокаційні дискусії в Інтернеті.

Drone warfare – літальні апарати (БПЛА), які використовує Росія у війні проти України.

Hybrid warfare – іменник, який використовується для опису війни, яка ведеться за допомогою різних методів, включаючи військові, економічні та інформаційні.

Cyberwarfare – війна, яка ведеться за допомогою комп'ютерних систем.

Далі ми наведемо приклади використання цих та інших слів на матеріалі англomовних ЗМІ та різних онлайн ресурсів, які ми досліджували в контексті нашої роботи:

1. *“Ukraine's resistance has inspired people around the world”* [108] – *«Опір України надихнув людей у всьому світі»* [101].

У контексті російсько-української війни слово ***“resistance”*** набуло нового значення, яке пов'язане з героїчною боротьбою українського народу проти російської агресії. Цей ***опір*** є не лише військовим, а й політичним, економічним, культурним та інформаційним. Він проявляється у формі героїчних подвигів українських воїнів, масових протестів проти російської агресії, міжнародної підтримки України тощо. Зазначимо, що цей неологізм виник у результаті калькування з української мови.

2. *“Putin's aggression has led to global condemnation”* [102] – *«Агресія Путіна призвела до глобального засудження»* [107].

Слово ***“aggression”*** набуло нового значення, яке пов'язане з військовим вторгненням Росії в Україну. Це вторгнення є зухвалим порушенням міжнародного права та є загрозою для миру та безпеки в Європі. Цей неологізм теж було перекладено методом калькування.

3. *“Information warfare has been used by both sides in the conflict to try to influence public opinion”* [101] – «**Інформаційна війна** використовувалася обома сторонами конфлікту для того, щоб впливати на громадську думку» [103].

Неологізм *“information warfare”* було перекладено калькування як **інформаційна війна**, яка ведеться обома сторонами конфлікту. Росія активно використовує пропаганду для того, щоб виправдати своє вторгнення в Україну та дискредитувати українську владу. Україна, у свою чергу, використовує інформаційну війну для того, щоб підвищити міжнародну підтримку та висвітлити російські злочини.

4. *“The Ukrainian government has been working to improve its cybersecurity in response to the Russian threat”* [99] – «**Український уряд працює над зміцненням кібербезпеки у відповідь на російську загрозу**» [104].

Слово *“cybersecurity”* походить від двох слів: “cyber” (кібернетика) і “security” (безпека). У сучасній англійській мові це слово має широкий спектр значень, включаючи «кібербезпеку», «безпеку в Інтернеті», «захист від кіберзагроз», «захист цифрової інформації» тощо. У контексті російсько-української війни це слово набуло нового значення, яке пов'язане з кібератаками Росії проти України. Ці атаки є частиною російської гібридної війни проти України та мають на меті дестабілізувати українську економіку, зруйнувати українську інфраструктуру та деморалізувати українське населення. Неологізм *“russian threat”* виник у результаті калькування з української мови. Цей факт свідчить про те, що російська загроза є широко відомою у світі. Цей неологізм є досить поширеним у міжнародних ЗМІ та політичних документах. Він використовується для того, щоб підкреслити масштаби та жорстокість російського вторгнення в Україну.

Серед вибраних лексичних нововведень, найбільш експресивними є ті, що описують та характеризують ворога в контексті сучасної війни. Ці неологізми становлять найбільшу частку інноваційної лексики. Ми вважаємо, що це пов'язано з їх здатністю миттєво створювати психологічний ефект, який підсилює демонізацію ворога.

Водночас ці неологізми слугують засобом для вираження гніву, презирства та ненависті до ворога, а також зменшення стресу [29, с. 70].

Згідно з дослідженнями різних україномовних та англомовних онлайн видань, варто зазначити, що існує три основні причини, які призводять до появи нових значень у семантичній структурі слова. Перша з них – це метафоризація, друга – метонімізація, а третя – термінологізація та детермінологізація. Ці явища проявляються у формі метафоричної або метонімічної трансформації слів та їхній стилістичній модифікації [70, с. 42].

Наприклад, *асвабодітелі* стали евфемізмом для російських окупаційних військ, *бандероль* – це назва посилки з України, а *орки* перетворилися з фантастичних істот на позначення російських окупаційних військ. Також у списку новоутворених неологізмів є слова, що позначають певні дії чи події, наприклад *літаконад* – це збивання російських літаків, а *затридні* вказує на нереальні плани ворога. Крім того, є кодові слова, які використовуються для розпізнавання диверсантів, наприклад *паляниця*. Деякі слова набули нового значення через запозичення з інших мов, такі як *свинособака* (калька з німецької мови). Кілька слів зі списку, такі як *диванні війська* та *тікток-війська*, є жаргонними термінами, які використовуються для позначення певних груп людей або їхніх дій [72, с. 139].

Під час війни слово *база* та його варіанти, такі як *базувати* та *базований*, набули великої популярності. Це слово походить від американського терміну *base*, який використовується для описування чогось позитивного. Найближчим еквівалентом цього слова за змістом можна вважати сленгове слово *класно*. Тобто, *база* означає підтримку певних дій, висловів, напрямків мислення і т.д [43, с. 200].

Отже, як бачимо, війна ініціювала створення нових слів англійської мови, пріоритетно за рахунок переосмислення вже існуючих термінів. Більшість таких лексичних інновацій запозичені з української мови. Поширення таких неологізмів в англомовному світі свідчить про популяризацію українського дискурсу не лише на рівні

мови, а й мислення. Характерною ознакою вивченої лексики є наявність емоційно-оцінної конотації, що відображає саркастично-негативне ставлення до ворога або прихильників російського президента. Таким чином, англійські неологізми війни, що триває, віддзеркалюють переосмислення дійсності, образність мислення й почуття гумору.

3.3. Словотвірні особливості неологізмів періоду російської збройної агресії проти України

Російська агресія проти України спричинила значний розвиток семантичної та емоційно забарвленої неологізації. Починаючи з 2014 року, на початку вторгнення Росії, в українській мові почали з'являтися семантичні неологізми, що віддзеркалюють суспільно-політичні настрої українців. До них відносяться такі терміни, як *Небесна Сотня*, *Революція Гідності*, *кіборг*, *ватник* та інші. Ці колишні неосемеми стали загальноновживаними та вже не вважаються неологізмами [101].

Згідно з висловлюванням О. А. Стишова «кількість неосемантизмів неухильно зростає та урізноманітнюється, заповнюючи номінативні лакуни, що постійно виникають, збагачуючи емоційноекспресивні засоби загальнонародної української мови» [10, с. 366]. У періоди політичних, економічних та соціальних трансформацій спостерігається особливо великий попит на неологізми. Зараз, в сучасних мас-медіа, як друкованих, так і електронних, журналісти та комунікатори використовують емоційно-експресивні образні метафори та метонімії для того, щоб подати інформацію оригінальним та ефективним чином, досягти вразливості аудиторії та передати дієвість слова.

Високий рівень емоційності під час номінації призводить до швидкого виникнення синонімічних ланцюжків неологізмів, які можуть мати як позитивну, так і негативну конотацію. Прикладом цього може служити реакція на збройний напад Росії, який породив велику кількість нових слів для позначення росіян, включаючи терміни з негативною конотацією, такі як *рашисти*, *орки*, *свинособаки*, *русня*, *рюзкі*, *чмоні*,

ватники, ваньки. Ці новостворення активно використовуються поруч з вже існуючими словами, такими як *кацапи, москалі, московити* [104].

Також спостерігається утворення неологізмів для позначення Росії, як от *Мордор, Ерефія, Рашка, Оркостан*, а для позначення бойових дій – *дискотека, дзеркальна тиша, приход, есемеска*. Щодо фізичного знищення чи ліквідації, вживаються терміни – *задвохсотити, могилити* [105]. Цей процес створення нових слів і фраз вказує на інтенсивний розвиток емоційно забарвленої лексики у зв'язку із подіями військового конфлікту та високим рівнем емоцій у суспільстві.

В українському мовленні активно використовується онім *Мордор* для позначення Росії, який виник унаслідок запозичення з творів Дж. Толкіна. У перекладі з української мови *Мордор* означає *чорна країна* і символізує поєднання зла і смерті. Така назва для Росії виражає високий ступінь негативного сприйняття. Аналогія з чорною країною *Мордор* підсилює образ агресивної та небезпечної держави [104].

Приклади використання цього терміну в публікаціях свідчать про його широке вживання в різних контекстах [102]. Наприклад:

«Мордор і орки: справжній оскал російського солдата» [111];

«Мордор продовжує техногенний шантаж: під ударом ДніпроГЕС» [105];

«Багато років поспіль Мордор атакував Україну і продовжує це робити» [103].

Крім того, у військовому контексті також використовують термін *пташки* для позначення дронів, які активно використовуються на фронті. Наприклад:

«Ці маленькі «пташки»... потрібні для міських боїв та здійснення розвідки на невеликі відстані» [100];

«Кияни просять допомогти придбати для ЗСУ маленьку «пташку» [103].

Важливо відзначити різноманітність епітетів, які супроводжують цей термін: *маленькі пташки, американські пташки, бойові пташки, передові пташки, українські пташки*. Цей різноплановий підхід до номінації дронів свідчить про те, що емоційно

забарвлені неологізми продовжують збагачувати мовний арсенал української мови у зв'язку зі складними подіями в країні.

Неологізм *moped* у контексті дронів «shahed» походить від їх характерного гучного звуку, аналогічного гуркоту мопедів. Здійснюючи аналогію між іранськими дронами та звуком мопедів, цей неологізм став популярним у військовому жаргоні. Спростовуючи американські «пташки» та іранські «мопеди», журналісти активно використовують цей термін для опису характеристик іранських дронів, висвітлюючи їхню акустичну особливість під час польоту.

Приклади використання цього неологізму в заголовках та текстах новин вказують на широкий обіг терміну та його розповсюдження в мовленні. Наприклад:

«Американські «пташки» проти іранських «мопедів» [104];

«Усе про «мопеди»: чому не можна самим збивати дрони» [103];

«Схоже, в якості «оплати» за «літаючі мопеди» Кремль віддасть 24 винищувачі Су-35СЭ, які раптом виявились непотрібні самим росіянам» [102].

Неологізм *Тіток-війська* став виразним прикладом того, як сучасні події та соціальні мережі впливають на формування нових термінів у військовому жаргоні. Цей термін виник в зв'язку з використанням соціальної мережі TikTok чеченським командувачем Рамзаном Кадіровим для публікації відеороликів, які відображають його самовихваляння та неіснуючі успіхи військових операцій [100].

Українці використовують цей неологізм для позначення військ під командуванням Рамзана Кадірова, акцентуючи увагу на їхніх спробах просування своєї образливої пропаганди за допомогою відеороликів у TikTok. Зауважимо, що чеченські війська визначаються не стільки героїчними діями на полі бою, скільки через публікації самого Кадірова, в яких він вихваляє неіснуючі перемоги.

Приклади вживання цього терміну в новинах вказують на активне використання його для опису різних ситуацій, пов'язаних із *Тіток-військами*. Наприклад:

«Свіжі Тік-Ток війська їдуть в Україну» [104];

«ТікТок війська уже все... Кадіров заявив, що в Чечні мобілізації не буде» [99];

«Тік Ток війська Кадірова продовжують зазнавати втрат» [103].

Динаміка мовних явищ відображається у вивченні мовних елементів, які включають процеси запозичення та творення нових слів шляхом різних способів словотворення. При цьому можна виділити як активні процеси створення нових лексичних одиниць, так і пасивізацію або зникнення деяких слів [78, с. 267].

Дослідження вказує на те, що найбільш продуктивні для створення нових слів є морфологічні методи утворення дієслів та дієслівних іменників. Особливо варто виділити дієслова доконаного виду, які утворюються за допомогою префікса *від-*, і мають загальне значення «ретельно або інтенсивно виконати певну дію». Наприклад: *відбайрактарити, відчорнобаїти, відбородянити, відірпеніти, відкіянити, відкатюжити, відсалопетити, відВСУшити, відджавелініти*, які мають значення «знищити в певний спосіб ворожу техніку». Також зустрічаються слова, які означають «відправити рашистських загарбників на той світ», наприклад *відкобзонити, віддвохсотити* [101]. Для прикладу можна навести речення з новин у мережі Інтернет:

«Бійці ЗСУ, п'ятьох з восьми відкобзонили, а трьох узяти в полон» [99];

«Сьогодні орків відірпінили, залишилося забучити і нагостомеляти» [100].

Префікс *за-* утворює слова, які вказують на результат або спосіб знищення ворожої техніки. Наприклад, слова *заджавелініти, заенлоїти, застінгерити* – описують знищення окупантів за допомогою керованих ракет, а *забайрактарити* означає спалити ворожу техніку з використанням літальних апаратів. Нові слова, такі як *задвохсотити, забучати, заЗеСуУшити, заарестовити* (заспокоїти), додають колориту українській мові. Наприклад, у коментарях на Facebook можна знайти таку фразу:

«Може, вже час забайрактарити ракети на території Білорусі?» [98].

Префікс *де-* вказує на здійснення певної дії. Звідси можуть походити такі новоутворення: *деблокувати, дезактивувати, дестабілізувати* (дестбілізація), *декомунізувати* (декомунізація), *дерусифікати* (дерусифікація). Наприклад:

«Нещодавно Київ переживав «декомунізацію»: у місті масово змінювали назви, які присвоювали в радянський період або на згадку про діячів радянської епохи. Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну депутати міськради української столиці хочуть провести аналогічну «дерусифікацію» міста: знести близько 60 пам'ятників та меморіальних дощок, перейменувати до півтисячі вулиць, скверів та парків і навіть змінити вивіски на кількох станціях метро» [99].

Префікс **на-** спостерігаємо в слові *наволонтерити* – термін описує знаходження та доставку різних предметів туди, де це потрібно. Наприклад:

*«Так само волонтерить і співачка ОНУКА. Етнодіва допомагає збирати кошти на автомобілі для волонтерів, світові гуманітарні ініціативи #standforUkraine, а ще встигає **наволонтерити** на генератори для Чернігова» [103].*

В онлайн-словнику англomовних неологізмів і сленгових виразів з'явився новий термін, присвячений Україні. Слово з префіксом **з-(за-)** *бути зукраїніним, зукраїнити, заукраїнити* – спробувати забрати щось силою й отримати жорстку відповідь [89, с. 408]. Таким чином, ми бачимо, що ці нові слова відображають живу мову, що розвивається під впливом подій та викликів, які переживає Україна.

Суфікс **-ува** утворює неологізм *мамкувати*, яке означає «не виконувати простих дій задля збереження власного життя», зокрема, у ситуаціях тривоги та евакуацій. Це слово виникло внаслідок реакцій багатьох батьків на тривоги та потребу в евакуації [101]. Наведемо приклад:

«Він мамкує та не хоче йти до сховища» [100].

Як бачимо, в цьому реченні неологізм *мамкує* використовується як слово для опису особи, яка не дотримується простих інструкцій з техніки безпеки. Під час аналізу досліджуваного матеріалу також було виявлено, що український правопис зазнав латинізації. Деякі слова, що відносяться до російських окупантів, дедалі частіше пишуться з великою літерою Z, щоб надати їм негативного відтінку та зневажливого

підтексту. Прикладами таких слів є: *Зайди, Заблуди, Z-окупанти, Z-трофей, deZертири, Zвірюки* тощо.

Лінгвісти розглядають можливість появи значної кількості «слів-паразитів» та лінгвістичних нововведень у наукових словниках. Нині це вирази та терміни, які стали вже загальними й відомими багатьом українцям, оскільки асоціюються з теперішніми політичними подіями [84, с. 547].

Приклади таких слів-паразитів включають *виборизми* (вислови пов'язані з виборами), *портфелізація* (збільшення владних посад), *януагурація* (інавгурація В. Януковича), *гройсманоміка* (економіка в Україні за часів прем'єрства В. Гройсмана), *протівсіхство* (явище, пов'язане з голосуванням проти всіх), *депу* (народні депутати), *псевдовлада* (несправжня влада), *недотуркані* (недоторканні народні депутати), *корупець* (особа, пов'язана із корупцією), *олігархенята* (дрібні олігархи) [104].

У політичній мові неореалій відчутний ідеологічний компонент їхньої семантики та спостерігається зміцнення тенденції до використання розмовних лексичних елементів як засобу оновлення образності. Думка мовознавців, які застерігають від передчасного включення таких неологізмів до словникових видань, виглядає обґрунтованою [5, с. 37].

Дослідження на матеріалі сучасних україномовних ЗМІ та інтернет-ресурсів визначає інноваційні процеси в лексичній системі української мови, особливо під час повномасштабної російської агресії проти України у 2022 році. Аналіз неологічного матеріалу цього періоду свідчить про те, що лексико-семантична система активно реагує та відображає всі зміни, пов'язані з новими реаліями, підкреслюючи вплив екстралінгвальних факторів на словниковий склад мови та підкреслюючи зв'язок неологій з суспільно-політичними процесами [82, с. 4].

Отже, за результатами аналізу встановлено, що корпус неологічної лексики формується через використання внутрішніх лексичних і словотвірних ресурсів української мови, а також за рахунок запозичень. Багато новотворів мають емоційно-оцінну модальність, що вказує на емоційний заряд, пов'язаний з сучасними подіями.

Важливо зауважити, що зібраний і проаналізований матеріал не є вичерпаним та остаточною через те, що військові дії ще не завершилися. Такий процес творення неолексем, нових значень та сполук продовжується, і його наукове висвітлення вимагає подальших досліджень.

3.4. Новітні сленгізми-неологізми як мовне віддзеркалення війни: перекладознавчий аспект

Спостереження над мовою засобів масової інформації та інтернет-сайтів доводить, що лексико-семантична система у такі періоди активно продукує великий корпус неологічної лексики. У зв'язку з цим, попри чималу кількість ґрунтовних наукових студій з проблем неології, виникає потреба подальшого вивчення неологізмів та їх семантики, утворених на ґрунті нових реалій [38, с. 99].

В українській та англійській мовах оцінні неологізми з'являються різними способами. Зокрема, щодо суспільно-політичних термінів, найбільш поширеними є семантичні інновації та трансномінації. Нові назви для різних видів зброї та військової техніки також є прикладом неологізмів, що стали доступні широкому загалу.

Першим прикладом семантичної інновації є термін *спецоперація*, який використовується главою ворожої країни для позначення війни в Україні. Незважаючи на те, що російські політики, журналісти та звичайні громадяни часто вживають це слово, українська та світова громадськість надали йому нового значення. Для виявлення абсурдності використання цього терміну для опису усіх дій окупантів на території України, в українських та англійських ЗМІ його нерідко беруть у лапки. Наприклад:

“Lavrov: ‘Special operation’ in Ukraine aimed to protect Donetsk, Luhansk republics” [95];

«У Кремлі вперше визнали, що «спецоперація» в Україні затягується та готуються до тривалої війни» [100].

Urban dictionary подає ось таке значення словосполученню *“special military operation”*: *the Russian equivalent of “bringing democracy to Iraq”*. Відомо, що

неологічними можуть бути не тільки окремі слова та словосполучення, а й певні вирази, синтаксичні конструкції, вигуки та гасла. Один із прикладів такого неологізму – вираз *Be brave like Ukraine*, який був використаний в рекламній кампанії Banda Agency, що присвячена відважності як новому бренду України. Цей слоган можна побачити на білбордах у більше 140 містах світу, включно з центральним Таймс-сквер в Нью-Йорку [98].

Більшість країн світу вважає українське вітання та національне гасло «*Слава Україні – Героям Слава!*» неологічним. Це висловлювання, або його англійський варіант перекладу “*Glory to Ukraine – Glory to Heroes*”, можна почути скрізь: на політичних майданчиках, під час футбольних матчів, на ринкових площах, на сцені Євробачення в Італії. Популярними гаслами стали такі твіти, як “*NATO close the sky*”, “*Stop War*”, “*No to War*”, “*Stand with Ukraine*”, “*Save Ukraine*”, “*Save Mariupol*”, “*Save Azovstal*” [95].

Одним з найбільш популярних нових слів є *rushism (rashism)* – термін, який вказує на «російський варіант нацизму» і доданий до Urban Dictionary. Він описує форму фашизму, яка характеризується ненавистю до ліберальної демократії. Це слово було створене шляхом поєднання двох слів – “russia” та “fascism”.

Іншим прикладом є новостворене слово *rushist (rashist)* – *рашист (російський фашист)*, яке утворене шляхом поєднання слів «російський», «расистський» та «фашистський». Цей термін широко використовується в Україні для опису послідовників експансіоністської ідеології російського уряду [104].

Яскравим неологізмом стало слово *orcs* – *орки*: лексична інновація створена за аналогією з потворами, які фігурують у трилогії «Володар кілець» Джона Толкіна, що акцентує на тому, що ворогів не вважають за людей. Urban Dictionary тлумачить цей неологізм як «зневажливе прізвисько, яке українські війська надали російським солдатам під час нападу на Україну у 2022 році». Це свідчить про те, що відома лексична одиниця отримала нове значення у трагічних реаліях [108].

Слово *gauleiter* – *гауляйтер* (синонімом може бути німецьке слово *Polizei*), яке відоме як термін, що використовувався для нацистських чиновників під час Другої світової війни, отримало нове значення в сучасних умовах повномасштабної війни, котра триває. Зараз це слово використовується з певною негативною конотацією, для позначення колабораціоністів, яких призначають на посади керівників окупованих територій України [101].

Слід зазначити, що воєнні дії стали джерелом виникнення значної кількості лексичних новоутворень. Крім того, що українська мова поповнилася новими словами на військову тематику, англійська мова також створила низку власних неологізмів з цієї теми. Наприклад, дієслово *to be ukrained* – *бути заукраїненем (або відукраїненем)*, яке можна тлумачити як «бути приниженим на глобальному рівні у відповідь на агресію» : «*Russia has been ukrained*». Це слово демонструє становище, в яке потрапила Росія в результаті нападу на Україну. Іншими синонімами до цієї лексеми можуть бути дієслова «виграти», «перемогти», «домінувати» [103].

Стосовно інших дієслів заслуговує на увагу неологізм *chornobaites* – *чорнобаїти*, що утворився від *Chornobaivka*. Обидві лексичні інновації з'явилися в англійському сленгу як запозичення з української. Цікаво, що за *Urban Dictionary* термін “*Chornobaivka*” можна вважати синонімом до виразу “*Spawn kill*” (*самовбивство*). І це не дивно, адже феномен, пов'язаний з українським селом Чорнобаївка, у якому силами ЗСУ російські війська були розбиті понад двадцять разів, перетворився на мем-сарказм над ворогом у всесвітній мережі. Нове дієслово “*chornobaites*” також набуло широкого вжитку як глузування над тими, хто робить ті ж самі помилки і отримує той же незадовільний результат, тобто «*наступає на ті самі граблі*» [105].

Привертає увагу також нова фраза *tractor troops* – *тракторні війська*. Так називають українських фермерів, які використовували свої трактори для буксирування російських танків та іншої зброї з поля бою [37, с. 235]. Ці та інші слова, які утворилися

в українській мові в період з 2022 по теперішній час вже навіть встигли увійти до словників (див. Додаток Д).

Нові англомовні слова та терміни, пов'язані з геополітикою, що з'явилися на тлі повномасштабної війни, мають високу продуктивність. Одним з прикладів є слово *macronite* – *макроніти*, яке можна тлумачити як «бути дуже занепокоєним, але насправді відмовлятися допомогти». Це слово виникло в результаті розчарування через бездіяльність президента Франції у відношенні до російського вторгнення в Україну.

Ще одним новим словом, що з'явилося у військовому жаргоні англійської мови, є *putinversteher*, запозичення з німецької мови (*putin* і *verstehen* – *розуміти*), що означає «той, хто намагається пояснити або виправдати російського президента та його політику». Лексична інновація виявилася настільки влучною, що її швидко прийняли в інших мовах і включили до англомовної версії Вікіпедії. Спочатку слово *putinversteher* мало іронічний відтінок, але під час загострення повномасштабної війни стало майже лайкою [101].

Лексичне новоутворення *shoiguing* – *шойгувати* також набуло популярності в англомовному світі. Слово виникло у зв'язку з виступами російського міністра оборони Сергія Шойгу, який постійно удає, що «все йде за планом» на тлі очевидного провалу ворога як на полі бою, так і в усіх інших сферах. Неологізм набув значення «з пафосом удавати, ніби все добре, коли насправді, справи йдуть дуже погано».

Згідно з проведеним дослідженням між англійською та українською мовами, найпоширенішим способом перекладу військових термінів є *транслітерація* та *транскрипція*, якщо термін зрозумілий для українського читача, наприклад: *artillery* – *артилерія*, *javelin* – *джавелін*, *bayraktar* – *байрактар*, *tank* – *танк*, *drone* – *дрон*, *genocide* – *геноцид*, *occupation* – *окупація*. Терміни-неологізми, які представлені у вигляді аббревіатур та скорочень, можуть мати декілька варіантів перекладу в українській мові, наприклад, *HIMARS* може бути переданий як *ХІМАРС*, *ГІМАРС* або *ХАЙМАРС*. Також, варто зауважити, що нові лексичні одиниці військової сфери, такі як назви озброєння,

можуть бути відтворені в українській мові за допомогою прямого включення та використання оригінального написання терміну. Такі терміни, як *Javelin*, *Bayraktar*, *HIMARS*, *ATACMS* та *NASAMS* вживаються в оригінальному написанні латиницею в українських текстах, включаючи мас-медіа [109].

Новоутворення, які з'явилися на тлі російської агресії проти України, набули особливого значення та інтересу з боку іноземних англомовних ЗМІ. Ці неологізми є важливим культурним маркером російсько-української війни. Вони відображають реальність сьогодення та стійкість українського народу, а також допомагають західним читачам зрозуміти, що відбувається в Україні. Наведемо приклади використання цих слів та виразів на матеріалі англомовних ЗМІ:

1. “*The Russian military has been accused of war crimes in Ukraine*” [107] – «*Російська армія звинувачується у воєнних злочинах проти України*» [96].

Тут використовується неологізм *war crimes*, який означає *воєнні злочини*. Вони є серйозним порушенням міжнародного права, що вчиняються під час ведення війни. У цьому випадку неологізм використовується для опису того, що російські війська звинувачуються у вчиненні воєнних злочинів в Україні, зокрема в обстрілах цивільних об'єктів, вбивствах мирних жителів та знущаннях над полоненими.

2. “*The Bayraktar drone has become a symbol of Ukrainian resistance*” [104] – «*БПЛА «Байрактар» став символом українського опору*» [97].

У цьому реченні використовується неологізм *Bayraktar*, який є назвою турецьких безпілотних літальних апаратів, які були використані в Україні для захисту і супротиву російським військам.

3. “*The sanctions imposed on Russia have had a severe impact on the global economy*” [103] – «*Санкції, накладені на Росію, мали серйозний вплив на світову економіку*» [100].

У цьому реченні вживаються два неологізми: *sanctions* і *severe impact*. Неологізм *sanctions* означає *санкції*, а *severe impact* – це *серйозний вплив*. Вони використовуються

для опису того, як накладені на Росію санкції, призвели до значного економічного спаду в усьому світі.

4. “*Ukrainian soldiers are putting up **heroic resistance** to Russian aggression*” [99] – «Українські військові чинять **героїчний спротив** російській агресії» [103].

Неологізм *heroic resistance* означає *відчайдушний і непохитний опір*. Він використовується для опису українських військових, які відчайдушно і мужньо чинять опір російській агресії, незважаючи на значну перевагу російських військ у кількості та масштабах армії та воєнних одиниць.

5. “*Russian troops carried out a **looting raid** on the city of Mariupol*” [110] – «Російські війська влаштували **мародерський рейд** у місті Маріуполь» [99].

Вираз *looting raid* означає *грабіжницький напад*, і в контексті даного речення використовується для опису трагічних та жахливих подій пов’язаних з нападом ворожих російських військ на місто Маріуполь з метою захоплення матеріальних цінностей.

6. “*Russian propaganda is spreading **fake news** about the war in Ukraine*” [98] – «Російська пропаганда поширює **фейкові новини** про війну в Україні» [105].

У даному реченні використовуються неологізми *Russian propaganda* та *fake news*, які означають *інформацію, яка є неправдивою або оманливою*, а також *джерела, які пропагують і поширюють цю інформацію*. Неологізми вживаються для опису російської проплаченої пропаганди, що поширює інформацію про війну в Україні, яка не відповідає дійсності, задля введення в оману іноземних користувачів мережі Інтернет та ЗМІ загалом.

Дослідивши велику кількість онлайн ресурсів, ми прийшли до висновку, що багато сучасних сленгізмів неологізмів перекладено з використанням *описового методу*, або *калькування*. І це не дивно, оскільки більшість цих новоутворень просто не мають аналогів та відповідників в англійській мові. Розглянемо ще декілька таких прикладів:

1. «*Кіборги* боронили Донецький аеропорт 242 дні» [101] – “*Cyborgs defended Donetsk airport for 242 days*” [113].

Кіборги – Cyborgs: термін, який використовувався для опису українських військових, що захищали Донецький аеропорт у 2015 році під час першого вторгнення росії в Україну. Українських воїнів називають кіборгами на знак поваги до стійкості, жертвності та незнищенності.

2. «**ТікТок-війська** Кадирова знімали постановку в Україні» [114] – “*Kadyrov's TikTok army staged a video in Ukraine*” [104].

Тікток-війська – TikTok army: військові за наказом лідера Чечні Рамзана Кадирова, які викладали в ТікТок численні «переможні» відео та фото з України, але боялися воювати на полі бою.

3. «**Русській воєнний корабль, іді...!**» — хто сказав легендарну фразу і чому ім'я автора приховують» [110] – “*Russian warship, go...!*” – *who said the legendary phrase and why is the author's name hidden*” [101].

Рускій воєнний корабль – Russian warship: легендарний вислів, що символізує український спротив.

4. «**Росіяни хотіли затридені взяти Київ**» [108] – “*Russians planned to take Kyiv inthreedays*” [114].

Затридені – Inthreedays: слово, яке виникло у відповідь на плани російських військ взяти Київ за три дні, які Україна успішно зламала. З того часу це слово набуло значення нереалістичних та малообґрунтованих ідей або планів, в які людина щиро вірить, хоча все її оточення намагається підказати, що результат неможливий [108].

5. «**BigMedia кажуть, що акція «4.5.0.» – їхній вклад, як соціально відповідального бізнесу, у стримування російських інформаційних атак**» [107] – “*BigMedia says that the “4.5.0.” action is their contribution as a socially responsible business to countering Russian information attacks*” [110].

4.5.0 – Військові дії не відбуваються, а отже немає небезпеки: коли український військовослужбовець чує через радіо цифри 4.5.0. Ця цифрова комбінація означає, що в його секторі все спокійно, аналогічно до оцінок у школі.

6. «У Вінницькій області є **«прильоти»**: зберігайте спокій» [102] – “There are “arrivals” in Vinnytsia Oblast: stay calm” [105].

Приліт – Arrival: відноситься до ситуації, коли російські ракети влучають в цивільні та військові об'єкти в Україні.

7. «Українські військові нарешті оголосили про **чисте небо**» [103] – “The Ukrainian military has finally declared **clear sky**” [115].

Чисте небо – Clear sky: відбій сигналу повітряної тривоги.

Ще одним методом перекладу військових неологізмів є *транскрибування* та *транслітерація*. Наприклад:

1. «Українці та їхні союзники повинні протистояти **Путлєрнету**, поширюючи правду про російську війну в Україні та підтримуючи незалежні російські ЗМІ» [108] – “Ukrainians and their allies must stand up to **Putlernet** by spreading the truth about Russia's war in Ukraine and supporting independent Russian media” [99].

Путлєрнет – Putlernet: слово-портманто, що поєднує три слова: Путін+Гітлер+Інтернет для опису суверенного Інтернету, який Росія намагається створити як альтернативу глобальному Інтернету та російському сегменту Інтернету загалом.

2. «Європейські політики повинні припинити **макронити** та почати діяти насправді, щоб зупинити цю війну» [98] – “European politicians need to stop to **macronize** and start actually acting to stop this war” [101].

Макронити – to Macronize: робити дуже стурбований вигляд щодо певної ситуації, усім це показувати, але нічого не робити по суті.

3. «Російська пропаганда продовжує **кадирити** про перемогу в Україні» [109] – “Russian propaganda continues to **Kadyrovize** about victory in Ukraine” [97].

Кадирити – to Kadyrovize: це неологізм, який виник в українському мовному просторі під час російсько-української війни. Воно утворено від прізвища російського диктатора Володимира Путіна і означає «видавати бажане за дійсне». Воно часто

використовується в контексті російської пропаганди, яка постійно поширює дезінформацію та маніпуляції. Так, російська пропаганда «кадрила» про те, що вторгнення в Україну було «спеціальною військовою операцією», яка нібито не мала на меті вбивати мирних жителів.

4. «Вона вважає, що **рашисти** не мають право на вторгнення в Україну» [98] – “*She believes that the **rashists** have not the right to invade Ukraine*” [103].

Рашисти – Rashists: прихильники президента Росії. Слово «рашисти» часто використовується в негативному контексті, оскільки воно асоціюється з агресією, війною та терором. Так, українці часто називають російських солдатів «рашистами», щоб підкреслити їхню злочинну поведінку. Цей неологізм також може використовуватися для опису будь-якої людини, яка підтримує російську агресію. Наприклад, можна сказати, що хтось «рашист», якщо він вірить у те, що Росія має право на вторгнення в Україну.

В українській та англійській мовах є слово, яке стало дуже популярним і широко вживаним серед людей – це **русофобія – russophobia** [105]. Наприклад:

«**Шалена русофобія**», пекельні санкції Заходу та НАТО: глави країн ОДКБ провели зустріч до ювілею організації» [109];

“**Russiphobia**: putin blasts West says “Sanctions obsession” will hurt West more” [111].

Слово утворене за допомогою компонента «русо» / “russo” та суфікса «фобія» / “phobia”, швидко поширилося в обох мовах. Воно використовується для позначення негативного ставлення до росіян через їхні дії. Однак, деякі люди висловлюють сумніви щодо правильності утворення цього неологізму, оскільки суфікс «фобія» / “phobia” означає «страх перед чимось». Оскільки люди не бояться росіян, а відчувають гнів та ненависть, то найбільш імовірними варіантами були б «русоненависть» або «русопатія».

Префіксальний спосіб творення слів використаний у таких неологізмах як «декомунізація», «дерусифікація», «деколонізація», «денацифікація». Слова, утворені

додаванням префікса «де-», вказують на видалення, скасування, усунення чого-небудь. У ЗМІ можна зустріти такі приклади їх вживання:

«**Декомунізація та дерусифікація: які пам'ятники демонтували на Полтавщині з початку вторгнення**» [102] – “**Decommunization and derussification: which monuments have been dismantled in Poltava Oblast since the beginning of the invasion**” [104];

«**Денацифікація» росіян: в Латвії кумедно розправилися з кацапом, який махав на вулиці триколом**» [101] – “**Denazification**” of Russians: in Latvia, a katsap who was waving a tricolor in the street was dealt with in a funny way” [104].

Проаналізувавши англomовні онлайн видання, такі як BBC, The Guardian, The New York Times та Reuters, які висвітлюють військову ситуацію в Україні, було виявлено, що більшість неологізмів зберігають свій вигляд і значення в англійському перекладі. Однак, неологізми можуть бути перекладені на англійську мову зі зміненим значенням або взагалі не перекладені. Наприклад, неологізм *відбити Дебальцеве* було перекладено як *to retake Debaltseve*. В той час, як український варіант має негативний відтінок, англійський звучить досить нейтрально. Також неологізм *брати Донбас* не було перекладено на англійську мову, оскільки він має вкрай специфічне значення, яке важко передати на іншу мову [101].

Один із прикладів неологізму – *дінтроїтизація*, що означає роз'їздження техніки або розміщення техніки в різних місцях для уникнення її знищення ворогом. Цей термін було перекладено на англійську мову як *detryotization*, що є дослівним перекладом. Однак, відсутність відомих прикладів вживання цього терміну в англomовній літературі свідчить про те, що його поширеність обмежена за межами української мови.

Ще одним новоутвореним терміном, який з'явився відносно недавно є *форпост* – слово, яке використовується для опису передової позиції військ або зони на передовій, де розташовуються військові опорні пункти та інші важливі об'єкти. У перекладі на англійську мову цей термін зазвичай перекладається як *outpost*. Однак, варто зазначити,

що цей термін має іншу семантику та використовується у різних контекстах, наприклад, для позначення постійної військової бази [104].

Крім того, неологізми також можуть бути відтворені у перекладі з української мови на англійську з використанням аналогічних англійських неологізмів. Наприклад, український термін *передова* можна перекласти як *avant-garde*, що також означає *the forefront of an action or movement*. Також, неологізми можуть бути відтворені у перекладі з використанням термінології, що вже використовується в англійській мові в контекстах. Наприклад, український неологізм *краб* може бути перекладений як *crab*, який вже використовується в англійській мові для опису типу бойової техніки – БМП-1К «Краб» [36, с. 206].

Іншим цікавим прикладом є переклад маловідомих неологізмів, пов'язаних з російсько-українською війною. Наприклад, слово *булат* (військовий розряд старшини і начальництва) може мати досить складне значення при перекладі на англійську мову. Існує кілька варіантів перекладу цього слова на англійську, залежно від контексту, наприклад *steel* (сталь), *the blade* (лезо) або *the edge* (гострота). Важливо правильно підібрати відповідний еквівалент, щоб зберегти важливе смислове значення [56, с. 29].

Наступним прикладом неологізму є *військовий майданчик* (military base), який досить часто зустрічається в контексті російсько-української війни. Цей термін можна відтворити англійською як *military training ground* або *military camp*. Ще одним прикладом є *донбасізація* (Donbasization), що описує процес перетворення певної території на подібну до території Донбасу в Україні з його проблемами та конфліктами. Відповідно, цей термін можна перекласти як *Donbasification* або *Donbassization* [105].

Насамкінець слід зазначити, що створення неологізмів військового періоду є складним процесом, який відбувається під впливом різноманітних факторів, таких як політична ситуація, культурна спадщина та мовні звички спільноти [96, с. 22]. Інноваційні слова надають військовим діям індивідуальності та вираження, а також допомагають встановити й описати нові реалії та концепти. Тому, переклад неологізмів

може бути викликом для перекладачів, оскільки нові слова можуть не мати чіткого еквівалента в іншій мові. Проте, згідно з результатами аналізу перекладу, фахівці знаходять різні способи передачі неологізмів у цільову мову, такі як вживання аналогів, описів, або створення нових слів, які відображають оригінальне значення [36, с. 206].

Отже, робота демонструє значимість дослідження механізмів створення неологізмів військового періоду та їх відтворення в перекладі, яке сприяє кращому зрозумінню мовних змін в різних культурних та політичних контекстах. Військові неологізми, які з'явилися під час російсько-української війни, відтворюються в англійськомовних онлайн виданнях з різним ступенем точності перекладу. Важливо зазначити, що точний переклад не завжди можливий, оскільки деякі неологізми мають вкрай специфічне значення, яке може бути зрозумілим тільки для тих, хто знає контекст.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження були отримані наступні результати:

1. Дослідили різні механізми формування нових слів та виразів у військовому періоді, що дозволило отримати глибше розуміння процесу творення неологізмів у цій сфері. З'ясували, що військовий контекст є особливо плідним для створення нових слів, оскільки вимагає введення специфічних термінів, абревіатур та фразеологізмів, які відображають особливості військових операцій, озброєння та стратегій. Нові одиниці військової термінології в основному формуються шляхом використання словотворчих засобів. До категорії неологізмів також відносяться лексичні запозичення та словосполучення, які мають новизну для мовних користувачів. Можна виділити три основних види неологізмів: власне неологізми, трансномінацію і семантичну інновацію. Власне неологізми в англійській та українській мовах використовуються для позначення абсолютно нових об'єктів, явищ, подій тощо, які є новими як за формою, так і за змістом. Трансномінація використовує наявну форму слова для позначення нового поняття, тоді як семантична інновація використовує нову форму слова для передачі нового відтінку значення. В англійській та українській мовах переважають власне неологізми, оскільки потрібно надати назву об'єктам, явищам, подіям, з якими людина стикається вперше.

2. З'ясували як впливають сучасні неологізми на мовну особистість людини, в більшій мірі користувачів соціальними мережами. Неологізми можуть сприяти розвитку творчого потенціалу мовної особистості. Вони можуть надихати людей на створення нових мовних форм, виразів. Наприклад, письменники та поети часто використовують неологізми для створення яскравих, образних картин. Проте, існує і негативний вплив утворення нових слів на мовну особистість людини. Вони можуть призвести до зниження рівня культури мовлення. Це відбувається тоді, коли неологізми використовуються без потреби, лише для того, щоб виділитися або створити враження знань. Наприклад, у молодіжному середовищі часто використовуються сленгові

неологізми, які не є частиною літературної мови. Тому, важливо правильно використовувати неологізми, щоб вони сприяли розвитку мови, а не її нагромадженню.

3. Розглянули поділ неологізмів, і виявили, що наукові підходи до їх класифікації можна умовно поділити на дві групи: традиційні та інші підходи. Традиційні підходи базуються на розподілі неологізмів за способом утворення та стилістичним забарвленням. Інші підходи, з свого боку, використовують ознаки, які властиві неологізмам як одиницям мови. Неологізми можна класифікувати за типами, зокрема власне неологізми, трансномінацію та семантичну інновацію. Ця класифікація допомагає систематизувати та узагальнити отримані результати дослідження. У даній роботі були представлені основні наукові підходи до класифікації неологізмів на прикладах кількох ґрунтовних підходів до типології неологізмів. Зокрема, ці підходи враховують шлях проникнення неологізмів у мову, поділ на морфологічні, лексичні та стилістичні типи, принцип приналежності до мови-мовлення, а також спосіб творення та інші ознаки.

4. Визначили стратегії та підходи до перекладу неологізмів у військовому контексті, проаналізувавши популярні соціальні мережі, та інтернет-джерела. Ми з'ясували, що основними способами перекладу неологізмів у соціальних мереж є калькування, транслітерація, транскрибування та описовий переклад. Такі лексичні одиниці можуть бути перекладені також й іншими способами або їх комбінаціями, включаючи застосування електронних словників. Переклад неологізмів у військовому контексті вимагає вміння застосовувати різні стратегії та підходи залежно від конкретної ситуації та особливостей мови. Важливо зберегти точність, адекватність та зрозумілість перекладу, забезпечуючи передачу новизни, специфіки та концептуального змісту неологізмів.

5. Виявили складнощі при перекладі неологізмів англійською мовою та знайшли шляхи подолання цих труднощів. З'ясували, що часто виникають ситуації, коли інформація не містить необхідних даних для її розуміння. Одне з основних завдань

перекладача – знайти ресурси, які допоможуть зрозуміти текст та доповнити його необхідним матеріалом. Також основні труднощі перекладу мовних одиниць визначає їх неоднозначність та інколи багатозначність словникових відповідників, відсутність перекладних відповідників та національна варіативність. При виборі підходу до перекладу неологізмів, перекладач повинен враховувати контекст, аудиторію та цілі перекладу. Також важливо мати досвід у військовій термінології та бути ознайомленим з особливостями військового фахового мовлення тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

I. Наукові праці

1. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms. Joint Publication 1-02. (As Amended Through 15 February 2016). Washington D.C.: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2016. 699 p.
2. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: Автореф. дис. кандидата філологічних наук: 10.02.04, спец. «Германські мови» / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – Київ, 2003. – 15 с.
3. Балабін В. В. Визначення поняття «військовий переклад». Філологічні трактати. 2018. Том 10. № 3. С. 7-14.
4. Балабін В. В. Теоретичні засади військового перекладу в Україні : монографія. К. : Логос, 2018. 492 с.
5. Білан М. Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу / редкол. : М. Б. Білан (гол. ред.) К. : Логос, 2010. 244 с.
6. Бордюк Л. Екологія мови: український контекст. Україна – проблема ідентичності: людина, економіка, суспільство : Конференція українських випускників програм наукового стажування у США, Львів, 18–21 вересня 2003 р. Львів, 2003. С. 35–40.
7. Вокальчук Г. Авторський неологізм в українській поезії ХХ століття (лексикографічний аспект): монографія. Рівне: Науково-видавничий центр «Перспектива», 2004. 524 с.
8. Гладка В. А. Поняття «неологізм» у світлі сучасних лінгвістичних парадигм. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Філологічна. 2009. Вип. 11. С. 170–177.
9. Головка О. М. Типологічна характеристика англійських неологізмів. – Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки, 2009.

10. Гольцова М. Г. Голофразис як спосіб okazіонального словотворення в англійській мові. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2019. Вип. 33(2). С. 40–42.
11. Грицай І. С. Сучасні підходи до вивчення неологізмів. Полтава: Довкілля. Київ, 2006. 65 с.
12. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика, 2022. Вип. 2(32). С. 9–13.
13. Громовенко В. В. Словотворення політичних неологізмів в українській та англійській мовах: зіставний аспект: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії: спец. 035 філологія, 03 гуманітарні науки. Одеса. 2021. 204 с
14. Данкевич Т. Переклад авторських неологізмів в англійській мові / Т. Данкевич // Мова і культура. – 2014. – Вип. 17, т. 3. – С. 72.
15. Демецька В. В. Адаптація як поняття перекладознавства й культурології. Вісник СумДУ. Філологічні науки. № 1. 2007. Т. 2. С. 96–102.
16. Дерєга С. В., «Особливості функціонування неологізмів в англійській мові», Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2017. с. 73.
17. Дзюбіна О. І. Диференціальні ознаки неологізмів і okazіоналізмів. Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: матер. міжнар. наук.-практ. конфер. (17 квітня 2014 р.). Київ: Вид. Кафедра, НТУУ «КПІ», 2014. С. 105-106.
18. Дзюбіна О. І. Особливості утворення та функціонування семантичних неологізмів англійської мови в сфері інтернет - комунікації / О. І. Дзюбіна // Записки з романо - германської філології. – 2014. – Вип. 2. – С. 17-23.
19. Дзюбіна О. І. Типологічні принципи класифікації неологізмів у сучасній англійській мові. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2018. Вип. 33(2). С. 38-40.

20. Драбов Н. До питання перекладу англійських неологізмів / Н. Драбов // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 13, 2015. – С. 180.
21. Драченко С. Ю, 035 Філологія, дипломна робота з теми «Специфіка перекладу неологізмів у мові засобів масової інформації (на матеріалі англійської та німецької мов)», Дніпро, 2018. с. 52-55.
22. Євграфова А. До питання про конотативні можливості власного імені (за матеріалами медіа). Сучасна україністика : наукові парадигми мови, історії, філософії : матеріали IV Міжнародної наукової конференції : збірник статей. Харків, 2014. С. 92–97.
23. Єрмоленко С. Мова і українознавчий світогляд : монографія. Київ : НДІУ, 2007. 444 с.
24. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя: Запорізький державний університет, 1998. – 431 с.
25. Зацний Ю. А. Шляхи і способи збагачення сучасної розмовної лексики англійської мови // Нова філологія. 2009. Вип. 34. С. 189–195.
26. Зацний Ю. А., Семенчук А. Б. Антитерористична боротьба і поповнення словникового складу сучасної англійської мови : монографія. Запоріжжя : Запорізь. нац. ун-т, 2014. 209 с.
27. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття: англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
28. Зацний Ю. А. Основи неології та практики перекладу неологізмів. Рекомендовано міністерством освіти і науки України як навчальний посібник Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2013. С. 37.
29. Кабиш О. Словотвірні та семантичні неологізми в сучасній українській мові. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2013. Вип. 5. С. 69–75.

30. Каптюрова В. В. Сленг соціальних мереж та мікроблогів. Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. К. : Логос, 2012. С. 134–140.
31. Карабан В. І., Верба Л.Г. Порівняльно-типологічне дослідження мовлення українською та англійською мовами: деякі особливості формування пропозицій. Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. Харків, 2000. № 471. С. 108-118.
32. Карабан В. І., Карабан А.В. Узусні перекладацькі трансформації. Стиль і переклад. 2018. Вип. 1. С. 186-204.
33. Карамишева І. Термін «прагматика» у сучасній лінгвістиці. Львів. 2014. С. 128-131.
34. Карпова К. С. Шляхи утворення неологізмів у (на матеріалі англійської мови). Мовні і концептуальні картини світу. 2014. Вип. 47. Ч.1. 414-422 с.
35. Кирилюк О. Л. «Вогнехреще» або неологізми як відображення військового протистояння. Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград : Лисенко В. Ф., 2015. Вип. 137. С. 52–56.
36. Кирилюк О. Суспільно-політичні неологізми як віддзеркалення мовної картини воєнного протистояння. Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Серія «Мовознавство». 2018. Т. 1. С. 58–62.
37. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Київ: ІНКІОС, 2012. 320 с.
38. Козаченко І. В. Особливості перекладу неологізмів англійської мови / І. Козаченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. – 2014. – № 25. Том 2. – 166-168 с.
39. Колесник А. О., Белікова О.Ф. Перекладацькі прийоми під час перекладу термінології наукових текстів. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2010. Вип. 1. С. 719-727.
40. Колоїз Ж. В. Семантичні неологізми як результат семантичної деривації. 2004 ст. 54–61.

41. Колоїз Ж. В. Українська неологія: здобутки та перспективи. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер.: Філологія. Мовознавство. 2009. Т. 105. Вип. 92. 57–62 с.
42. Коломієць І. І. Основні лінгвістичні поняття і категорії. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. 202 с
43. Кондратенко Н. Неологізми в сучасному українському політичному дискурсі: семантико-словотвірний аспект. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія «Філологічні науки». 2014. Вип. 37. С. 151–156.
44. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 208 с.
45. Коробка Г. Гумористичний інтрадискурс мовної картини світу окупованого Криму. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія «Філологія». 2018. Т. 21. № 1. С. 69–80.
46. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова книга, 2009. 284 с.
47. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: «Нова Книга», 2003. 448 с.
48. Костенко О. Г. Сучасні англійські неологізми та способи їх перекладу. Закарпатські філологічні студії. 2020. Вип. 13. Том 2. С. 97–100.
49. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Харків: Академія, 2006. 158 с.
50. Кравчук Л. В. Мова мас-медіа як основне джерело збагачення новотворами загальномовного словника Л. В. Кравчук // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Сер. : Історична та філологічна. – 2013. – Вип. 10. – С. 53.
51. Кривенко Д. М. Інноваційні процеси у лексиці сучасної англійської мови. Філологія. 2018. 60 с.
52. Кудрявцева Л. О., Дядечко Л. П., Дорофєєва О. М., Філатенко І. О., Черненко Г. А. Сучасні аспекти дослідження мас-медійного дискурсу: експресія вплив маніпуляція. Мовознавство. 2005. №1. С.58-66.

53. Куц Е. О. Англійські політичні неологізми як перекладацька проблема / Е.О. Куц // Проблеми семантики слова, речення та тексту: зб. наук. пр. / Мво освіти і науки України, Київ. нац. лінгв. ун-т / Вип. 25 / відп. ред. Н.М. Корбозерова. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2010. – С. 220-228.
54. Ладоня К. Ю. Неологізми в українській мові: сутність, визначення, принципи класифікації та функціонування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету : збірник наукових праць. Серія : Філологія. Одеса, 2018. Вип. 36. Т. 1. С. 38–40.
55. Лисичкіна І. О., Лисичкіна О. О. Сучасний військовий соціолект як проблема міжкультурної комунікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія. 2022. № 56. С. 272-274.
56. Литовченко І. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд) : монографія ; за ред. проф. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2016. 206 с.
57. Лісовський В. М. Військово-спеціальний переклад: (англ. мова). підручник у трьох томах. К. : ВІКНУ, 2017.
58. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. № 43. 2019. С. 72-74.
59. Максимов С. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2006. 157 с.
60. Малярчук О. Особливості творення неологізмів–телескопізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел). Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. Дрогобич, 2015. №3. С. 137-140.

- 61.Мацько Л. І. Стилїстика української мови: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: Вища школа, 2003. 461 с.
- 62.Медвідь О. М., Ізмайлова І.Г. Прагматичні інтерпретації текстів політичного дискурсу. Вісн. СумДУ. 2008. № 1. С. 66-71.
- 63.Медвідь О. М., Петухова А. Є., Вашист К. М. Телескопія як спосіб утворення неологізмів (на матеріалі сучасних англomовних онлайн-видань ЗМІ). Суми : СумДУ, 2016. С.40-43.
- 64.Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. – Харків: Основа, 1993. – 256 с.
- 65.Наливайко В. Г., Волощук І. П., 035 Філологія, Магістерська дисертація «Лексичні інновації та сленг в англomовному медійному дискурсі», Київ, 2020. С. 13-100.
- 66.Омельченко Л. Ф. Телескопічні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика. Збірник Львівського університету. 2003. № 15. С.49-57.
- 67.Онищенко І. В. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Дніпропетровськ. 2004. 22 с.
- 68.Павлюк Н. В., Мілова О. Є. Перекладацька практика: методичні рекомендації. Київ : КУБГ. 2017. 42 с.
- 69.Підкамінна Л. Лінгвостилїстика неологізмів у мові сучасних українських ЗМІ // Лінгвостилїстичні студії. Луцьк, 2019. Вип. 10. С. 146.
- 70.Поліщук А. В. Комплексні перекладацькі заміни в англоукраїнському перекладі наукових текстів. 2015. С. 139-147.
- 71.Поліщук Н. Термінологічна лексика Майдану (на матеріалах газет «Дзеркало тижня», «Українська правда», «Газета по-українськи», «Високий Замок»). Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2014. № 791. 138–143 с.
- 72.Полюжин М. М., Максимчук Н.М., Омельченко Л.Ф. Теорія і практика перекладу з англійської мови на українську : навчальний посібник. К. : УМК ВО, 1991. 96 с.

- 73.Потапенко С. І. Сучасний англомовний медіа-дискурс: лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти. Ніжин: Видавництво НДУ імені М.Гоголя, 2015. 155 с.
- 74.Провозьон А. В., Сергеева О. В., 035 Філологія, Дипломна робота «Неологізми в соціальних мережах: лінгвоперекладацький аспект», Хмельницький, 2021. С 16 – 28.
- 75.Пустовіт Л. О. Оказіоналізм. Українська мова: енциклопедія. Вид. 2-е Київ: Вид.-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. С. 432- 433.
- 76.Сімонок В. П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній мовній картині світу / В.П.Сімонок. Харків: Основа, 2000. 331 с.
- 77.Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля – К., 2006. – 716 с.
- 78.Сеньків О. М., Летнянка О. І. Неологізми-скорочення в англомовних версіях міжнародних соцмереж. Молодий вчений. 2016. № 6(33). С. 379 – 386.
- 79.Семенюк О. Особливості сучасної комунікації як фактори впливу на процеси функціонування і засвоєння неологізмів. Наукові записки. Серія «Філологічні науки». Кіровоград, 2016. Вип. 145. С. 3–6.
- 80.Сербенська О. А., Волощак М. Й. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей. / О. А. Сербенська, М. Й. Волощак. – К.: Просвіта, 2001. – 412 с.
- 81.Степаненко М. Політичне сьогодення української мови: актуальний перифрастикон. Харків, 2017. 616 с.
- 82.Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу). К. : Логос, 2006. 98 с.
- 83.Стишов О. А. Динаміка лексичного складу сучасної української мови. Лексикологія. Лексикографія: навч. посіб. Біла Церква : «Авторитет», 2019. 198 с.
- 84.Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття: на матеріалі мови засобів масової інформації. 2-ге вид., перероб. Київ : Пугач, 2005. 388 с.
- 85.Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ століття. Тернопіль : Астон, 2002. 352 с.

86. Тищенко О. Нові й актуалізовані слова та значення (словникові матеріали) у контексті сучасних неословників. Українська мова, 2011. № 1. С. 55–68.
87. Федоренко О. Політичні неологізми-запозичення в англомовних засобах масової інформації. Південний архів. Філологічні науки. 2018. Вип. 73. С. 139-143.
88. Чернявська І. В. Особливості неологізації англійськомовного медійного політичного дискурсу. Молодий вчений. 2020. №11 (87) С. 505-507.
89. Чумак Л. Редуплікація як спосіб словотвору в сучасній англійській мові /Л. Чумак // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Випуск 20. – Острог, 2011. – С. 216 – 221.
90. Шутова М. О. Неологізми в сучасній англійській мові. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія. 2010. Вип. 21. С. 49.

II. Довідкова література

91. Cambridge dictionary. English dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>.
92. Dictionary.com. | Meaning and Definitions of words. URL: <https://www.dictionary.com/>
93. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. Oxford: Macmillan Publishers Ltd., 2002. 1692 p. URL : <http://www.macmillandictionaries.com/>
94. Our World In Date. URL: <https://ourworldindata.org/>.
95. Oxford Dictionary of New Words / [compiled by S. Tulloch]. Oxford: Oxford University Press, 1992. 322 p.
96. Академічний тлумачний словник української мови. URL <http://sum.in.ua/>
97. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 360 с.
98. Тараненко О. Неологізм. Українська мова : енциклопедія. Київ : Укр. енциклопедія ім. М. Бажана, 2004. С. 408–409.
99. Шевченко Л. І., Ніка О. І., Хом'як О. І., Дем'янюк А. А. Новий словник іншомовних слів: близько 40 ти с. слів і словосполучень / [за ред. Л. І. Шевченко]. Київ: Арій, 2008. 672 с.

III. Джерела матеріалу дослідження

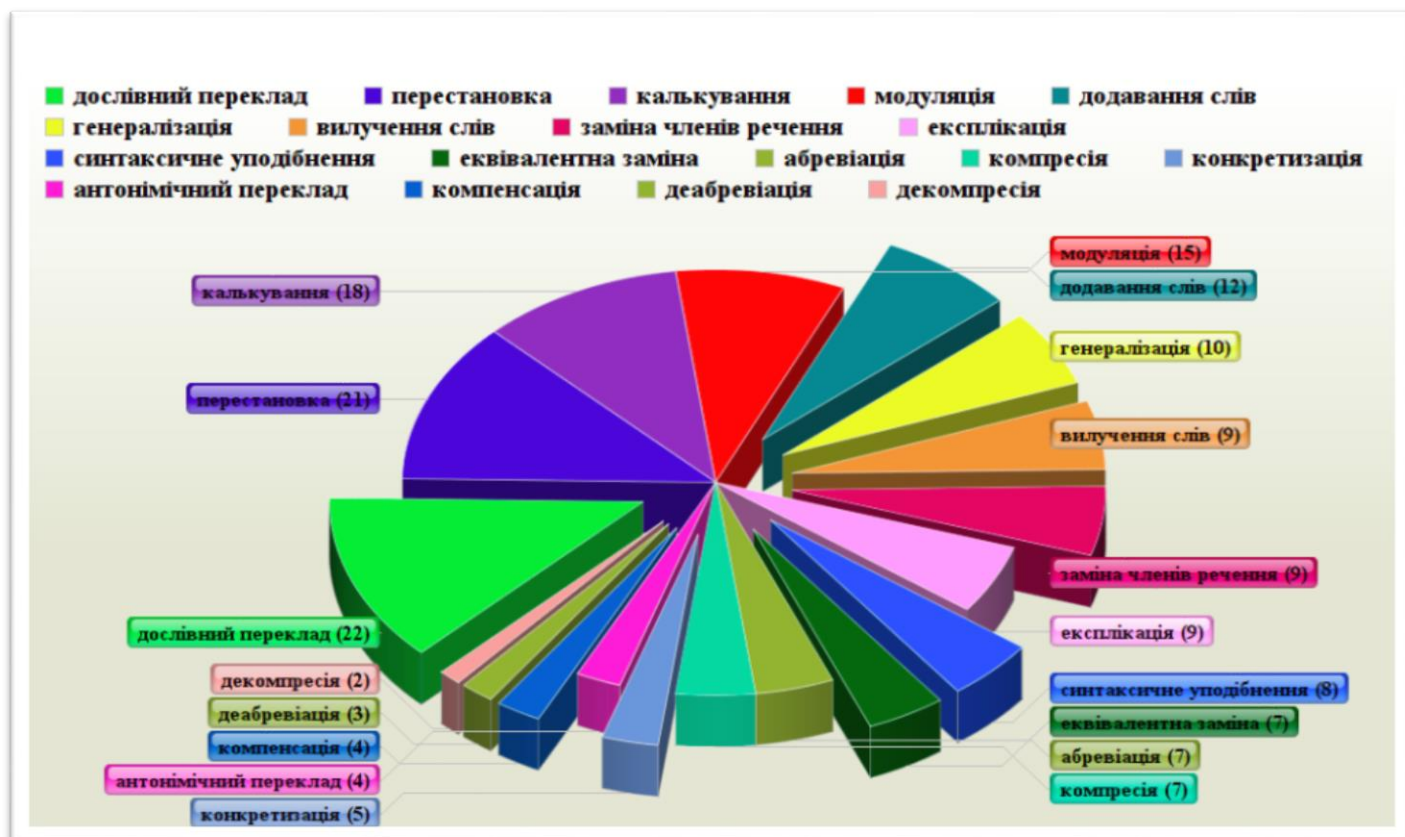
100. Братушак О. Не бойові втрати. Про що мовчать Генштаб та Міноборони. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2017/02/28/7136689/>
101. Битва за Донецький аеропорт: хроніка подвигу, цифри, факти, значення та уроки. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/01/20/bytva-za-doneczkyj-aeroport-hronikapodvygu-czyfry-fakty-znachennya-ta-uroky/>
102. Бойко Олеся. Абетка повномасштабної війни: які слова ввійшли в ужиток і чому. URL: <https://chytomo.com/abetka-povnomasshtabnoi-vijny-i-aki-slova-vvijshly-v-uzhytok-i-chomu/>
103. Варіанти Львів. Неологізми війни: слова, що з'явилися за останні пів року. URL: <https://varianty.lviv.ua/89865-neolohizmy-viiny-slova-shcho-ziavylisia-zaostanni-piv-roku>
104. Іванов П., Колосова В. Звідки взялось слово «порєбрїк», що таке «шольцити». Кропивницька філологиня – про слова, що виникли під час війни. URL: <https://suspilne.media/374492-mova-zavzdireague-na-kropivnicka-filologina-pro-slova-so-vinikli-pid-cas-vijni/>
105. Мовні неологізми українців: «могилізація», «бавовна», «мопеди», «бледіна». URL: <https://suspilne.media/348110-dobrogo-vecoraeverybody-cej-den-nastav-mi-pidgotuvali-pidbirku-golovnih-memiv-2022-roku/>
106. Новітні сленгізми-неологізми – мовне відзеркалення війни. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3490258-novitni-slengizmineologizmi-movneviddzerkalenna-vijni.html>
107. «Орки чорнобаїли, а ЗСУ їх відбандерили»: які цікаві неологізми з'явилися під час війни. URL: https://24tv.ua/education/neologizmi-viyni-yaki-slova-zyavilisia-pislya-24-lyutogo-2022_n2273888

108. Словник неологізмів війни від проєкту АрміяInform. URL: <https://suspilne.media/culture/264155-zavivsa-slovník-neologizmiv-vijni-vid-proektu-armiainform/>
109. Словник сучасної української мови та сленгу «Мислово». URL: <https://www.myslovo.com/>
110. Слово – це також зброя: як війна збагачує українську мову неологізмами. URL: <https://uk.globalvoices.org/2022/12/20/7228/>
111. Українець О. Свинособаки, рашисти, кацапи: звідки взялися зневажливі прізвиська для ворога. URL: <https://www.platfor.ma/topic>
112. Це ж було вже, локдаун і кіборги: 34 нові українські неологізми і фразеологізми. URL: <https://chytomo.com/tse-zh-bulo-vzhe-lokdaun-i-chypuvannia-33-novi-ukrainski-neolohizmy-i-frazeolohizmy/>
113. Mansur Mirovalev. ‘Orcs’ and ‘Rashists’: Ukraine’s new language of war. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/5/3/orcs-and-rashists-ukraines-new-language-of-war>
114. Sheftalovich Zoya. The Rashists from Mordor vs. the Tractor Troops: Ukraine’s new language of war. An English-language guide to Ukrainian slang. URL: <https://www.politico.eu/article/rashists-mordor-tractor-troops-ukraines-new-language-of-war/>
115. Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term>

ДОДАТКИ

**Відсоткове співвідношення перекладацьких трансформацій
воєнно-політичної лексики**

Класифікація неологізмів військового періоду

Класифікація	Приклади
За походженням	
Запозичені неологізми	ленд-ліз, дрон, кібервійна
Неологізми, утворені на основі іншомовних слів	снайпер, танк, гранатомет
Неологізми, утворені на основі українських слів	захисник України, тероборона, колаборант
За способом утворення	
Словотвірні неологізми	евакуйований, окупант, переможець
Фразеологічні неологізми	кібератака, ракетний удар, гуманітарний коридор
Семантичні неологізми	нова реальність, новий світопорядок, нові цінності

Приклади вживання військових неологізмів в українських ЗМІ та їх функціонування

Неологізм	Приклад вживання в ЗМІ	Функціонування
Інформаційна війна	«Україна веде активну інформаційну війну з агресором».	Описує активну боротьбу із поширенням дезінформації та пропаганди від противника.
Кібербезпека	«Міністерство оборони запроваджує нові заходи кібербезпеки».	Підкреслює важливість захисту інформаційних систем від кібератак та зловмисного впливу.
Безпілотники	«Військові безпілотники забезпечують розвідку на фронті».	Описує безпілотні літальні апарати, які використовуються у військових операціях для розвідки та атак.
Гібридна війна	«Конфлікт в Україні став прикладом гібридної війни».	Описує нову форму конфлікту, що включає як військові, так і не військові методи та стратегії.
Сила швидкого реагування	«Створено новий загін сили швидкого реагування».	Підкреслює готовність військових підрозділів оперативно реагувати на загрози та невідкладні ситуації.
Антидесантний комплекс	«Армія отримала нові антидесантні комплекси».	Описує військову техніку або системи, які використовуються для захисту від атаки десантних військ.
Тактичний дрон	«Військові використовують тактичні дрони для розвідки».	Описує безпілотні апарати, які використовуються для виконання розвідувальних завдань у бойових умовах.

Механізми створення неологізмів військового періоду

Номер	Механізм створення неологізму	Приклади з української мови	Приклади з англійської мови	Методи відтворення у перекладі
1	Калькування	військова база	military base	Калька
2	Перетворення слів	ракетниця	rocket launcher	Транскрипція
3	Акроніми	ХІМАРС	HIMARS	Акронім
4	Злиття слів	радіолокація	radar + location	Злиття слів
5	Напівпереклади	танкетка	tankette	Напівпереклад
6	Виправлення фразеологізмів	піти на фронт	go to the front	Виправлення фразеологізму
7	Внесення змін у семантику	артилерійська гармата	artillery cannon	Відтворення семантики
8	Словотворення	танкіст	tanker	Словотворення
9	Композиція слів	повітряно-десантний човен	air assault boat	Композиція слів
10	Нові форми дієслів	чорнобаїти	to chornobaites	Відтворення форми дієслова

Неологізми військового періоду, що увійшли до складу словників

Неологізм	Словник
ленд-ліз	Великий тлумачний словник української мови (2016)
дрон	Великий тлумачний словник української мови (2016)
кібервійна	Тлумачний словник сучасної української мови (2016)
снайпер	Великий тлумачний словник української мови (2016)
танк	Великий тлумачний словник української мови (2016)
гранатомет	Великий тлумачний словник української мови (2016)
захисник України	Тлумачний словник сучасної української мови (2016)
тероборона	Тлумачний словник сучасної української мови (2016)
колаборант	Великий тлумачний словник української мови (2016)

**Найпопулярніші неологізми російсько-української війни
за даними РБК-Україна**

Військовий жаргон	<p>арта – артилерія, артилеристи бандеромобіль – авто для ЗСУ дискотека – бойові дії зеленка – кущі, чагарники, лісиста місцевість ленточка – колона військової техніки мінус (виходи) – снаряди, які запускають у напрямку противника приліт, прихід та смс-ка – влучання ворожої ракети чи снаряда привид Києва – збиральний образ українських пілотів передок – лінія фронту</p>
Зневага до ворога	<p>аналоговнет – нібито унікальна розробка, яка насправді не працює адінарот (один народ) – глузування з російського наративу, що виправдовує знищення України як держави бавовнятко – міфічне звірятко, яке влаштовує бавовну на базах, складах та інших об'єктах противника «привези унітаз» – мем, що означає мародерство російських військових</p>
Неологізми з народних мемів	<p>бандерівський смузі – українська назва «коктейлю Молотова» бойові одеські мідії (бойові комарі) – мем, який з'явився у відповідь на російський наратив про нібито біологічну зброю ірпінський штаб – мем, що означає загибель російського військового; пов'язаний із назвою міста Ірпінь під Києвом, окупація якого спричинила гуманітарну катастрофу тракторні війська – несподівана дієва допомога; участь мирних українців у відбитті російської агресії у різний спосіб соняшники – мем про ворога з побажанням насипати в кишеню насіння, щоб загинути, удобрити українську землю і перетворитися на родючий ґрунт</p>
Політичні неологізми	<p>макронити – демонструвати стурбований вигляд, але нічого не робити по суті. Пов'язано із французьким президентом Еммануелем Макроном. Також це слово може означати безглузді дзвінки по телефону валяти шольца – постійно обіцяти, але реально нічим не допомагати. Пов'язано з нерішучістю німецького канцлера Олафа Шольца, через яку постачання багатьох озброєнь для України відбуваються не так оперативно, як того хоче Київ шойгунити – запевняти в тому, що все нібито йде за планом. Пов'язано з міністром оборони Росії Сергієм Шойгу кадирити – видавати бажане за дійсне. Глава Чечні Рамзан Кадіров раніше неодноразово вирізнявся амбітними заявами про захоплення України, а також викладав у мережу ролики з уявними боями.</p>